

Вічний біль Таращі й України

Наш народ не вмер.
І не вмере ніколи!

» стор. 8

Інститут дива

Інститут Амосова
не лише ствердив своє
мирне покликання,
а й став військовим
шпиталем

» стор. 10—11

У розшуку горобець хатній

Кількість маленьких
пташок цього виду
помітно скоротилася
у містах

» стор. 3

Україна молода

Середа, 20 листопада 2024 року

№47 (6011)

Учорашні курси
НБУ:
1\$ = 41,298 грн
1€ = 43,994 грн

Копієчка для прокурора

Бюджет-2025 —
економія на обороні
та збільшення видатків
на чиновників

» стор. 4

Поки українці віддають останні кошти на ЗСУ, судді, прокурори, силовики і чиновники отримують захмарні пенсії та зарплати.
Фото з сайту korabelov.nfo.

«Розробляються нові ракети-дрони, зокрема «Паляниця», яка є прикладом успішної співпраці держави та приватного сектору. Працюємо в цьому напрямку і з іноземними партнерами».

Рустем Умеров
міністр оборони України

КАДРОВИЙ ГОЛОД

Мотивація до роботи — частина мотивації до життя

Близько 8 мільйонів українців не працюють, зазначила у своєму виступі на Київському міжнародному економічному форумі-2024 заступниця міністра економіки України Тетяна Бережна

Наталія НАПАДОВСЬКА

Це люди, які не шукають роботу з різних причин. Серед них — переселенці, особи з інвалідністю, ветерани, які не знайшли себе на ринку праці, жінки, які не можуть чи не хочуть поєднувати виконання сімейних і робочих обов'язків. Зараз 15 мільйонів українців працюють, але з них 3,2 мільйона — у тіні, що посилює виклики для бізнесу й держави.

Директорка місії USAID в Україні Теодора Делл зауважує: «Наш офіс у Вашингтоні провів дослідження і підрахував, що зараз рівень зайнятості в Україні — 52%. Тоді як у Європі ця цифра — 76%. І якщо ці цифри хоча б вирівняти, на ринку додатково з'явилось б 4,8 мільйона працівників». Тож теза про працевитих українців — міф?

Робота — це не лише економіка, насамперед ідеться про звичний спосіб життя. Це показник як економічних проблем, так і соціальних-психологічних. У березні 2022 року соціологічна група «Рейтинг» провела опитування, згідно з яким, серед українців, що мали роботу до великої війни, більш ніж половина (53%) з її початком — не працювали. Найбільше це торкнулося мешканців сходу (74%), молоді до 35 років (60%) та тих, хто покинув своє місто (66%).

У 2023 році серед переселенців частка безробітних зменшилась до 40%, але в уряді мусили визнати: вони все одно не хочуть працювати, — і почали запроваджувати зміни у виплатах для ВПО.

Перша заступниця міністерки соціальної політики Дарія Марчак пояснювала: «Є випадки, коли родина отримує допомогу, наприклад, у 10 тис. грн. і в неї немає стимулу йти працювати в селі».

В тому, що держава хоче стимулювати переселенців докласти зусиль для свого фінансового забезпечення (влаштуватися на роботу, перекваліфікуватися, відкрити бізнес), немає нічого поганого. Але мусимо визнати: зусиль держави поки що недостатньо.

Якщо в 2023 році роботодавці скаржилися на брак фінансових ресурсів, то цього року — на гостру нестачу кадрів. За даними Міністерства економіки, 74% компаній повідомляють про дефіцит робочої сили. Особливо це відчувається в переробній промисловості, будівництві, охороні здоров'я та харчуванні. Кількість вакансій на Єдиному порталі сягнула 242 тисяч — це рекордна кількість вакансій від початку повномасштабного вторгнення. Сфера обслуговування та робочі спеціальності — в пріоритеті.

Дефіцит кадрів змушує роботодавців усе частіше пропонувати вакансії шукачам без досвіду. У вересні цього року 43% від усіх вакансій були спрямовані на кандидатів, які не мають досвіду роботи. Для порівняння, у вересні 2023 року їх було 36%.

Дослідження Gradus Research (мобільний застосунок для опитувань. — Ред.) показує, що низький рівень заробітної плати за наявними вакансіями — основна проблема українців під час пошуку роботи. Але через дефіцит кадрів на ринку праці та конкуренцію серед роботодавців реальні зарплати в Україні виросли на 17,6% проти минулого року (номінальні — на 22,1%),

про що пише НБУ у своєму Інфляційному звіті. Розмір середньої зарплати, яку шукачам пропонує ринок праці в листопаді, становить 21 тис. 500 грн. Якщо говорити про зарплати в доларовому еквіваленті, то з початком повномасштабної агресії РФ у 2022 році вони впали практично вдвічі. Але ринок повністю відновився.

Розповідає фінансовий інвестбанк'єр Сергій Фурса: «На кінець 2021 року рівень середньої зарплати становив в еквіваленті 514 доларів — це найбільший показник за всю історію України. Зараз ми «відіграли» ці втрати, середній рівень зарплати нині становить 515 доларів».

Прогнозувати середні зарплати в 1 тис. дол. банкір не береться, але 540 доларів на наступний рік — цілком. При тому, що на сьогодні мінімальна зарплата в Україні, згідно із законодавством, повинна становити 8 тис. грн (тобто майже 200 дол.), але таку ще треба пошукати. «Піднімає» зарплати переважно приватний сектор, бо вони відчувають брак кадрів (зарплати вчителям і медикам фактично платять наші західні партнери у вигляді грантової допомоги).

На жаль, зростання зарплат відбувається на тлі відсутності зростання продуктивності праці, тож стрімкого підвищення не очікується. Але ж 8 мільйонів працездатних громадян (!), які не працюють, не шукають роботу і не займаються підприємництвом. Вони могли б дати імпульс для розвитку країни. Для цього потрібні системні зусилля — від державних програм і міжнародної підтримки до активної участі бізнесу у створенні робочих місць та перекваліфікації кадрів.

Краплею в море можна назвати те, що від початку 2024 року 22 тисячі українців отримали ваучери на навчання за державний кошт і змогли опанувати нову професію чи спеціальність. Серед найпопулярніших професій — медсестра, психолог, кухар, водій.

Працевлаштування жінок за професіями, які умовно вважаються «чоловічими» і на які спостерігається гострий дефіцит, поки не було масового характеру: із січня до жовтня 2024 року трохи більш ніж 1 тисяча жінок знайшли нову, «чоловічу», професію. Цікаво, що це не стосується вакансій Сил оборони, куди надіслали у вересні 44% відгуків жінки, 56% — чоловіки.

А поки що програми з реінтеграції ветеранів та людей, які змінили місце проживання й опинилися в регіонах з іншими потребами ринку праці, йде зі скрипом. Спільні для локального бізнесу та органів місцевого самоврядування модульні навчальні програми для швидкої перекваліфікації та підвищення кваліфікації працівників — теж переважно на папері.

Зрозуміло, що майже 6,8 млн українців виїхали за кордон, і це вплинуло на ринок праці. Тільки впродовж 3-го кварталу 2024 року кількість мігрантів зросла майже на 200 тисяч. І ризики подальшого посилення міграційного відпливу залишаються значними — додають у Нацбанк.

Голова правління НАК «Нафтогаз України» Олексій Чернишов попереджає: «Шлях до Європи — це шлях до вільного ринку капіталів і до вільного пересування та переміщення робочої сили». І нагадує: «Ми маємо бути готові. У цьому немає проблем. Зрозуміло, що бізнес має адаптуватися, і я повністю згоден з тезою, що ми повинні конкурувати з іншими країнами Євросоюзу за робочу силу».

НА ФРОНТІ

Гнів «Нептуна»

Наступного року окупантів та їхню військову інфраструктуру нищитимуть не лише дрони та іноземна зброя, а й далекобійні ракети вітчизняного виробництва

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Поки вирують пристрасті навколо не надто впевненого дозволу Джо Байдена бити по росії АТАСМС, міністр оборони України Рустем Умеров зустрівся з вітчизняними зброярами й повідомив давно очікувану новину. Вже наступного року ЗСУ зможуть нищити рашистський військовий потенціал власними ракетами Р-360 «Нептун», що були вдосконалені для ураження цілей на далеких відстанях. «Також розробляються нові ракети-дрони, зокрема «Паляниця», яка є прикладом успішної співпраці держави та приватного сектору, — уточнив він. — Працюємо в цьому напрямку і з іноземними партнерами».

Вперше ракетний комплекс «Нептун» продемонстрував свої можливості 13 квітня 2022 року, знищивши хвалений кацапський крейсер «Москва». Ця подія зчинила неабиякий галас на болотах, оскільки армії окупантів довелося по-іншому оцінити можливості ЗСУ. За словами пана Умерова, цього року нашим зброярам вдалося виготовити 100 ракет цього класу, які завершують необхідні випробування.

Тим часом на пекельному Курахівському напрямку, де москалі у своєму телевізорі вже давно «перемогли», стався черговий епічний бій. Для прикриття своєї піхоти окупанти пустили вперед бронетех-

Переконлива краса (українська ракета «Нептун»). Фото з сайту focus.ua.

ніку. Однак спільна робота української артилерії й операторів дронів за підтримки танка Leopard 2A4, зупинила потужний наступ. Утім протистояння там триває далі.

За даними Генштабу ЗСУ, лише 17 листопада рашисти атакували наші позиції 35 разів, намагаючись вийти в районах Нової Ільїнки, Бересткова, Вознесенки, Сонцівки, Зорі та інших населених пунктів. Переважна більшість атак були успішно відбиті. Ворог зазнав значних втрат у техніці та в живій силі. Воїни підрозділу «Гострі картузи» повідомили, що кілька одиниць неброньованих машин згоріли разом з екіпажами. Ті ж воєводи, що встигли добігти до окопів, полягли під ударами дронів.

Потужний штурм ЗСУ відбили і в Курській області. Причому бронетехніка і піхота ворога були знищені в той момент, коли москалі намагалися закріпитися на нових позиціях. Це дуже важливо з тактичної точки зору.

До речі, в цьому районі відбуваються ще й містичні історії. Зараз рашистські Z-воєнокори б'ють неабияку тривогу з приводу зникнення на Курщині близько 60 бійців 22-го мотострілкового полку. Воєнів відправили до населеного пункту Воронок утримувати позиції, але бідолахи безслідно щезли. Пізніше троє з них знайшлися в українському полоні, що може свідчити про розгром згаданого підрозділу.

Війна продовжує нагадувати про себе і в регіонах, куди ЗСУ ще не дійшли. У місті Карачев Брянської області РФ вночі 19 листопада пролунав потужний вибух. Спочатку небо вкрила вогняна заграва, після чого пролунала серія частих вибухів. Як повідомляють військові, у цьому районі розташований 67-й склад боєкомплекту Головного ракетно-артилерійського управління (ГРАУ) міноборони росії, на який «бавовна» вже прилітала місяць тому. ■

Людмила НІКІТЕНКО

У Черкасах поліція взяла 38-річного підприємця, який за 5 тис. доларів обіцяв ухиллянтам організувати непридатність до служби в ЗСУ. Як повідомляють «Україні молодій» у черкаській обласній поліції, за отриману валюту він обіцяв клієнтам не лише вплинути на «потрібне» пенітенції ВЛК, а й допомогти покинути територію України.

«Поліцейські затримали зловмисника одразу після отримання частини обумовленої суми — 2 тис. 500 доларів США», — розповідають правоохоронці. За процесуального керівництва Черкаської окружної прокуратури складі повідомили йому про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 369-2 (зловживання впливом) Кримінального кодексу України, а суд обрав запобіжний захід у вигляді цілодобового домашнього арешту. ■

ІнФОРУМ

Такса на ухиланство

5 тисяч доларів за непридатність до військової служби

А ТИМ ЧАСОМ...

СБУ днями викрила чотирьох адміністраторів деструктивних груп у телеграм-каналах та у вайбері, які намагалися зірвати мобілізацію на Черкащині. Вони активно закликали військовозобов'язаних ухилятися від мобілізації. Для цього постійно у пабліках поширювали місця роботи представників ТЦК. Кількість підписників найбільшої групи становила понад 50 тисяч учасників. Адміністраторами цих груп виявились: мешканець Звенигородщини, підприємця з Умані та айтивець і колишній працівник держоргану з Черкас, які у чатах публікували інформацію про місця роботи ТЦК та розташування мобільних блоків на території Черкаської області.

Слідчі СБУ повідомили трьом фігурантам про підозри за ч.1 ст. 114-1 Кримінального кодексу України (перешкоджання законній діяльності Збройних сил України та інших військових формувань в особливий період). Вирішується питання щодо повідомлення про підозру ще одному із встановлених адмінів.

■ БРАТИ НАШІ МЕНШІ

У розшуку горобець хатній

Кількість маленьких пташок цього виду помітно скоротилася у містах

Олеся МАЗУРКОВА

Чи знали ви, що в нас є Українське товариство охорони птахів? Що дванадцять місяців воно обирає птаха року, аби привернути увагу громадськості до важливості збереження того чи іншого виду. Цьогоріч птахом року було проголошено горобця хатнього! Сплутати ви його зможете хіба з горобцем польовим, який підбирається все ближче до людей у містах і селах. Основна їхня відмінність у тому, що горобець хатній на голові має сіру «шапочку», а польовий — коричневу.

Якщо вам цікаво, чому саме цього птаха було обрано символом 2024 пташиного року, я запитаю вас: а коли востаннє ви взагалі бачили горобця хатнього? Навіть не гамірливу їх зграйку, а хоча б одного-двох. Насправді відповіді можуть різнитися в залежності від місця перебування, та до цього повернемося пізніше. Річ у тім, що кількість цих маленьких пташок у містах почала скорочуватися. І цьому є кілька причин.

Відсутність комах

Пам'ятаєте ті літні ранки, коли під вікном хтось уже завзято косить високу траву? Все б нічого, та лише в ній може розвестися достатньо жучків та гусені, якими горобці годують своїх пташенят. Узагалі в нас існують вимоги скошування газонів — лишати не менше 5 см рослинності, але ними дуже часто нехтують, от і маємо дефіцит їжі для підростаючої малечі.

Не менш важливою проблемою є вирубування дерев та корчування пенеків, де аж кишить різноманітними комахами. Так, деякі дерева є аварійними та можуть становити небезпеку для людей при падінні, та в моєму дворі нещодавно зрубали три абсолютно нормальні здорові дерева, які нікому не заважали. Навіщо? Відповіді, на жаль, не маю.

Коти

Підгодуєте пухнастиків біля своєї домівки? Будьте певні, що навесні-влітку вони без проблем прогудуються і без вашої допомоги — як тільки дитинча горобця хатнього залишить гніздо, є дуже висока ймовірність опинитися в зубах спритного хижака. Це серйозна проблема не лише для України, а й для США, де, за даними Американської охорони птахів, коти вбивають понад мільярд пернатих щороку. Ось такий пухнастий інвазивний вид, який призвів до повного знищення як мінімум 87 видів птахів, не кажучи вже про ссавців (45) та рептилій (10).

Але тварина не винна, що жага до полювання — в її крові. Це людям варто почати щось робити. Як варіант — стерилізація вуличних котів і кішок. А також відмова від випускання свого домашнього улюбленця над-

Самець горобця хатнього.
Фото з сайту montananaturalist.org.

вір, бо так ви наражаєте на небезпеку не лише птахів, а й його самого.

Немає де жити

Горобця хатнього недарма так прозвали: йому зручно біля людей, а в стріхах їхніх будинків — ще краще. Там він створює пару на все життя й осідає на якомога довший час. Та подібних хат стає все менше й менше — міста заповнюються бетонні коробки без жодної вільної шпаринки для наших пернатих сусідів. Тому вони й летять геть на пошуки кращого життя. Що насправді відбувається з горобцями?

Аби дійсно зрозуміти це, потрібно почати вести тотальний облік горобця хатнього на території України. Орнітологиня Ольга Яремченко каже, що, коли почався весь той ажіотаж із горобцями, вона звернула увагу на коментарі громадян. Деякі погоджувалися, що горобців дійсно поменшало, а хтось закликав приїхати до них у гості та на власні очі побачити мегушливі зграйки пернатих.

Тому ситуація зараз, на її думку, незрозуміла. Через це наступного року Українське товариство охорони птахів планує ініціювати загальний облік горобців на території України, як уже зробили по лелеці білому у 2024-му. Він допоможе зрозуміти, чи дійсно чисельність горобця хатнього знизилася, чи вони просто перерозподілилися по території.

Цей птах є дуже важливою частиною нашої екосистеми: він знищує шкідників і тим самим продовжує життя дерев, наприклад, каштанів, де любить обжитися міль. Якщо зникне горобець хатній — міста та села України ризикують втратити свої зелені барви, тож слід зробити все можливе, щоб цього не сталося. ■

■ ІНІЦІАТИВА

У маєтку Енгельгардта

Із тисячолітнього дуба, де малий Тарас ховав свої малюнки, зібрали жолуді

Студенти назбирали жолудів з 1000-літнього дуба в селі Будище.
Фото надане Черкаською ОВА.

Людмила НІКІТЕНКО

На Черкащині у селі Будище Звенигородського району, в колишньому маєтку пана Енгельгардта відновили екологічну ініціативу: з 1000-літнього дуба, в дуплі якого малий Тарас Шевченко ховав свої малюнки, зібрали жолуді.

Про це «УМ» повідомили в Черкаській ОВА. За словами голови Черкаської обласної військової адміністрації Ігоря Табурця, ця екологічна ініціатива — про кілька цілей. По-перше, популяризуємо нашу культурну спадщину. По-друге, дбаємо про довкілля. Це важливо.

«Пам'ятаєте, торік у Будищанському парку на Звенигородщині ми заклали алею Незламності. А також передали тисячу саджанців від тисячолітнього дуба Шевченка по всій країні. І так тепер робимо щовесни», — розповідає голова Черкаської ОВА.

За його словами, збирали жолуді студенти Шевченківського фахового коледжу Уманського національного інституту садівництва. «Потім лісівники з тих жолудів зростять саджанці молодих дубків Шевченка. Дякую Державній екологічній інспекції, ДП «Ліси України» за співпрацю», — підсумовує очільник Черкаської області.

Нагадаємо, що 1000-літній будищанський дуб офіційно вважають другим за віком після дуба Залізняка. А ще вздовж маєтку Енгельгардта вже 200 років як росте соснова алея. ■

■ ФЕСТИВАЛЬНИЙ СИНДРОМ

За крок до перемоги

Шостий фестиваль-премія GRA представляє 14 вистав-фіналісток

Валентина ГРИГОРЕНКО

У трьох містах — Львові, Івано-Франківську та Києві — завершує свою яскраву театральну подорож фінальним етапом шостий Всеукраїнський фестиваль-премія GRA. Засновником та незмінним організатором є Національна спілка театральних діячів України (НСТДУ).

Міжнародному журі та глядачам з 23 листопада по 2 грудня покажуть 14 вистав-фіналісток. Переможців оголосять у столиці на камерній сцені Національного драматичного театру імені Івана Франка, де відбуватиметься нагородження.

Нагадаємо, на адресу організаторів цьогоріч надійшло 85 заявок від 58 театрів із 18 міст України. Далі десять фахівців експертної ради сформули лонгліст з 35 вистав. Наступний етап — склали шортліст з 14 вистав. Лауреати VI фестивалю-премії GRA визначатимуться у 7 загальних та 6 індивідуальних номінаціях.

У фіналі беруть участь 13 театральних колективів з п'яти міст країни — Києва, Львова, Харкова, Одеси та Івано-Франківська. Дві вистави на своїй сцені представить Національний академічний український драматичний театр імені За-

ньковецької: «Вороги. Історія любові» та «Доця». Також у Львові покажуть свої постановки харківські колективи: театр «Нафта» — «Веселку на Салтівці», а Харківський театр ляльок імені Афанасєва — «Жирифа Монса». В Івано-Франківську зіграє виставу «1900-й. Легенда про піаніста» Одеський музично-драматичний театр імені Василька. Антиколоніальні «Дзяди» за твором Адама Міцкевича гратиме на своїй сцені Івано-Франківський національний театр імені Франка.

«Незважаючи на всі виклики, театр продовжує залишатися осередком сили, надії та натхнення для українців, — коментує голова NSTDU Богдан Струтинський. — Робота театрів є свідченням стійкості культурної спільноти та її прагнення підтримувати дух нації. А завдяки «ГРА» українське театральне мистецтво демонструє світу, що воно не лише виживає, а й розвивається навіть у найскладніші часи».

Організатори акцентують: GRA — це не просто фестиваль, а престижна премія, що вирізняється своєю унікальністю серед інших українських театральних заходів. Її формат поєднує конкурсну програму з відкритими показами вистав, створюючи

Вистава «Дзяди» — серед фіналістів.
Фото Івано-Франківського театру імені Івана Франка.

простір для мистецького діалогу між театрами, глядачами та експертами галузі.

Оцінювати фіналістів будуть члени міжнародного журі з 5 європейських країн. Так, Ева Баль — асоційована професорка факультету польської мови Ягеллонського університету, очільниця Дослідницького центру локальних культур; Йорген Кнудсен із Норвегії — дипломований мистецтво- та театрознавець, художній керівник театру Black Vox в Осло, мультижанровий композитор. Жаннін Ортіс із Німеччини — провід-

на драматургиня Дюссельдорфського театру Schauspielhaus, очолює Студію молодого актора в Лейпцизькій вищій школі музики й театру імені Фелікса Мендельсона. З Естонії завітає Мееліс Ойдалу — театральний критик та журналіст, головний редактор вебпорталу оборонних новин balticsentinel.eu, співавтор та ведучий подкасту про театральне мистецтво Teatrivaht на культурному порталі ERR. Фінляндію представлятиме Гінріікка Ліндквіст — виконавча директорка Nordic Drama Corner. ■

Тетяна ПАРХОМЧУК

«Якщо в країні бродять грошові знаки, то мають бути люди, в котрих їх дуже багато», — так казав відомий персонаж, авантюрист Остап Бендер із «Золотого теляти» Ільфа та Петрова.

Загалом кошторис країни на наступний рік виписаний так, ніби консультантом був любитель легких грошей Бендер. Було б смішно, якби не було так сумно. Влада країни, яка веде дуже жорстку війну, вирішила в 2025 році ще більше підняти статки тих, хто і так далеко не бідує, і штовхнути в прірву злиднів тих, хто сьогодні вже стоїть на краю.

Отже, нещодавно Верховна Рада прийняла «Держбюджет виживання», вимостила шлях до в'язниці за зберігання незадекларованих дров та ввела трудову повинність. А вишенькою на торті в меню від можновладців народу стане так звана «Вовина тисяча», яка, до речі, зовсім не тисяча гривень, а набагато менше.

«Дихайте глибше, ви схвильовані!»

Експертне середовище оцінило бюджет-2025 як неадекватний документ. Таку думку висловив аналітик з питань економіки та політики Юрій Гавриленко.

«Це абсолютно неадекватний документ. Так само, як і бюджет на поточний рік та 2023 рік, адже вони нічим не відрізняються від бюджету мирного часу. У нас збільшилися видатки на оборону, але це не робить держбюджет бюджетом воєнного часу, — каже Юрій Гавриленко. — Ще більш незрозуміло, як можна заморозувати соцвиплати та мінімальну зарплату, водночас підвищуючи оклади держслужбовцям. Коштів на зарплати суддям виділяється більше, ніж грошей на виплати ВПО чи відновлення житла внаслідок обстрілів. У нас судді найбільш чи потребують додаткового соцзахисту? Україна є єдиною європейською країною, де зарплата суддів у десятки разів перевищує мінімальну зарплату».

Однак найгостріше суспільство відреагувало на підвищення зарплат прокурорам з наступного року. Народний депутат Ніна Южаніна повідомила, що в 2025 році на зарплати прокурорів буде витрачено 13,3 мільярда гривень.

За інформацією народного депутата Ярослава Железняка, таке рішення було ухвалено за наполяганням депутатів з профільного комітету, першого заступника генпрокурора Олексія Хоменка та голови Ради прокурорів.

Варто зазначити, що прокурори мали лазівку в законодавстві України ще з 2001 року, завдяки якій отримували найбільші виплати з інвалідності. Про це розповідала народна депутатка України Інна Совсун, коментуючи резонансний скандал із незаконним оформленням прокурорами інвалідності. За її словами, такого розміру виплат з інвалідності, як у прокурорів, немає навіть у військових.

«Я дам вам парабелум»

«Армія не є пріоритетом, а пріоритетом є прокурори «інваліди» зі зростанням зарплати на 26%, пріоритетом є зростання фінансування спостережних рад державних підприємств, пріоритетом є силовики — окремим збільшать виплати до 70%. Корупційний кешбек з купівлею голосів виборців, дорожній фонд, індустріальні парки, «Єдиний марафон», стратегічна інвестиційна рада й інше — більш як на 100 млрд», — розкритикував бюджет наступного року лідер патії «Європейська Солідарність» Петро Порошенко. — Сто мільярдів на зарплати прокурорам і чиновникам, інвестиції та «Марафон» — це не бюджет воєнного часу. В такому бюджеті єдиний пріоритет — оборона держави та фінансування Збройних сил».

П'ятий президент закликав колег по депутатському корпусу підтримати саме оборонний бюджет, версію котрою пропонувала «ЄС».

«Підтримайте наші поправки, під-

■ ДЕ СПРАВЕДЛИВІСТЬ?

Копієчка для прокурора

Бюджет-2025 — економія на обороні та збільшення видатків на чиновників

тримайте спецфонд для військових витрат, підтримайте обмеження максимальних зарплат до рівня військовослужбовця на фронті. Інакше це ганьба!» — закликав Порошенко з трибуни ВР під час голосування за кошторис 2025 року.

Однак вийшло так, як вийшло. У проєкті Держбюджету на 2025 рік передбачено мільярди на підвищення заробітних плат держчиновникам, прокурорам та іншим силовикам, а також нецільові витрати.

І в ситуації, коли захисники залишаються без належної підтримки, гроші Державного бюджету-2025 спрямовані на збільшення фінансування Верховної Ради України — на 26%; офісу президента — на 11%; Кабінету Міністрів — на 20%; прокуратури — на 26%; Бюро економічної безпеки — на 75%.

Також чималі кошти продовжують виділяти на політичні проєкти. Наприклад, півтора мільярда гривень іде на «Єдиний марафон», який перетворюється на інструмент пропаганди влади.

Хоч як дивно, розкритикував бюджет і очільник податкового комітету ВР Данило Гетманцев.

«Кейнсianці (прибічники течії економіки про мілліарди і нестабільність сукупного попиту. — Ред.) в Раді вимагали підвищення зарплат учителям і медикам. Підвищення зарплат мало б стимулювати попит і сприяти розвитку бізнесу. Ліберали натомість вимагали спрямувати кошти на підтримку бізнесу, який зростанням підвищить відрахування в бюджет, а отже — зарплати вчителям і медикам. Врешті вирішили відмовити і першим, і другим — і підвищили зарплати прокурорським. Макроекономіка збагатилася новою економічною школою», — зіронізував Гетманцев.

«А може, ще ключ від квартири, де гроші лежать?»

Згідно з проєктом бюджету, в 2025 році рівень мінімальної заробітної плати залишиться таким самим і становитиме 8 тис. гривень на місяць. Прожитковий мінімум також залишиться на рівні цього року і становитиме 2 тис. 920 гривень і 2 тис. 120 гривень для державних службовців. Відповідно, мінімальний рівень єдиного соціального внеску наступного року сягне 1 тис. 760 гривень.

Експертне середовище оцінило Держбюджет-2025 як неадекватний документ.

Загалом бюджет на 2025-й — дефіцитний, не вистачає 1,6 трільйона гривень — це сума, яка потрібна для фінансування всіх невійськових видатків. Член комітету з питань бюджету Леся Забуранна каже, що про гроші, яких не вистачає, домовлятимуться з партнерами.

«Після рішення у Брюсселі про виділення Україні 35 млрд євро, а також рішення США виділити 20 млрд доларів та Японії — 3 млрд, в принципі, це — реальний бюджет в тих умовах, у яких ми перебуваємо. Ще є плюсом те, що на окремі виділені Україні кошти немає обмежень щодо їх використання на оборонний сектор», — вважає експерт з питань економіки, фінансів і податків Мережі захисту національних інтересів ANTS Ілля Несходовський.

Мільярди зі спецпенсій та зарплат мають іти на ЗСУ!

А тепер трохи про те, як потріб-

Бюджет війни: звідки гроші на рекордні видатки?

но було б адаптувати дежбюджет до потреб воєнного часу, і про перекося, котрі стануть ще більш вивернутими в наступному 2025 році.

За офіційними даними Мінсоцполітики, Україна витратила на спецпенсії майже 88 мільярдів гривень, і до кінця року ця сума може зрости до 120 мільярдів. Поки ми втрачаємо територію, а українці віддають останні кошти на ЗСУ, — судді, прокурори, силовики та чиновники шикують, отримуючи захмарні пенсії та зарплати.

Наразі аналітики пропонують варіанти, щоб урівняти пенсійні виплати для всіх категорій громадян та скоротити витрати на чиновників. І як це зробити?

Усе просто: прибравши спецпенсії, можна зекономити сотні мільярдів гривень на рік.

«Спецпенсії, чи занадто великі пенсії, є невинуватими на сьогодні. Об'єктивно, їх нараховують держслужбовцям, які отримують невеликі зарплати. Це є винагородою за належне виконання своїх обов'язків протягом життя. Однак в Україні з 2017 року, після внесення змін у Конституцію, з'явився певний перекид. Тобто, окрім великих пенсій, наприклад, судді отримали захмарні, абсолютно невинуваті заробітні плати. Все це призвело до того, що суддя, отримуючи велику зарплату та право на велику пенсію, фактично перестав бути незалежним. Тобто він повністю зале-

адекватно рівню доходів в Україні та не є вкрай необхідним для підтримання цієї людини. Тобто спецпенсії з 400 тис. гривень можна зменшити до 50 тис. гривень. Пенсіонер зможе прожити на цю суму», — зазначає адвокат.

Натомість військові наголошують, що наразі на фронті не вистачає амуніції, зброї та дронів. Також захисники зізнаються про проблеми з виплатами від держави сім'ям загиблих, а також з отриманням лікування чи протезування. Тому мільярди мають іти не в кишеню силовиків, суддів чи чиновників, а на ЗСУ.

«Голодувати в дорозі не будете — це я беру на себе!»

Після підвищення податків учителям кидають кістку у вигляді додаткової тисячі гривень на місяць. Тим часом, за офіційними даними, середня зарплата керівництва Нацкомісії у сфері регулювання енергетики і комунікацій — понад 288 тис. гривень, Нацгентства з питань запобігання корупції — 254 тисяч, Нацкомісії з цінних паперів та фондового ринку — 236 тисяч, Міністерства культури і стратегічних комунікацій — 215 тисяч, Рахункової палати — 205 тисяч гривень. При цьому влада бідкається про діру в пенсійному фонді та відсутність коштів і саме так виправдовує підвищення податків для українців. Тобто на пенсії для прокурорів-інвалідів кошти є, а для всіх інших пенсії на три роки будуть заморожені.

І взагалі, про яку соціальну справедливість може йтися, якщо, за даними Центру Разумкова, 44% українців змушені знижувати витрати на їжу, намагаючись вибрати найдешевше.

Ці дані показують, наскільки важке життя у багатьох українців. З початку повномасштабної війни збільшилася кількість тих, хто не може звести кінці з кінцями. Якщо в 2021 році 9% українців відповіли, що в них не вистачає грошей навіть на необхідні харчі, то у вересні 2024 року таких уже 12%.

Експерти з соціальних питань наголошують, що влада має думати не про власні кишені, не догоджати грантоїдам і не працювати на руку ворогові, а піклуватися про національну безпеку. Адже те, що зараз відбувається в країні, схоже на диверсії під час війни, щоб Україна її прогнала.

Отже, після суспільного невдоволення та розголосу в Кабміні та Раді, нібито хочуть провести реформу й урівняти виплати для всіх українців. Чи зроблять? Невідомо. На думку правозахисників, суспільство все ж має дотиснути владу, щоб кошти зі спецпенсій та зарплат ішли не в кишеню чиновникам та силовикам, а на фронт, соціальні виплати та пенсіонерам. ■

■ АВТОРИТЕТНО

Віталій Портников: «Чим більшими реалістами ви будете, тим більше шансів в Україні вижити»

Відомий журналіст висловив сподівання, що молоді українці стануть першою генерацією, яка зможе нарешті вийти зі світу ілюзій радянської людини

Олеся МАЗУРКОВА

На десятому Київському безпековому форумі, організованому фондом Арсенія Яценюка «Відкрий Україну», молодь поставила запитання різного характеру українському публіцисту, письменнику й журналісту Віталію Портникову. Чи дав він відповідь на все, що цікавило слухачів, — читайте далі.

■ **Які якості в собі виховувати, якщо хочеш жити в Україні?**

— Тільки від вас залежить, якою буде Україна та чи буде вона взагалі. Якщо ви хочете будувати цю державу, — маєте пам'ятати, чия це відповідальність. Ви маєте вирішити, чи бажаєте ви будувати її тут, чи спостерігати за цим десь на відстані. Ми зараз дивимося, як бореться держава Ізраїль за своє існування, а 6 млн американських євреїв спостерігають за цим із безпечної дистанції — вони співчують, допомагають грошима, але не ризикують своїм життям і здоров'ям. Кожна людина робить цей вибір самостійно, але саме від тих людей, які вирішують, що вони хочуть будувати державу тут, залежить майбутнє не тільки цієї держави, а й українського народу як такого.

Якщо не буде українців, які готові будувати Українську державу і заради цього жертвувати якимись власними перспективами, значить, не буде ніякої України. Ви маєте жити в світі реальних очікувань. Ви перша генерація, яка нарешті може вийти зі світу радянської людини — світу ілюзій. Чим більшими реалістами ви будете — тим більше шансів в Україні вижити, стати сильною країною, на яку дивитимуться з повагою.

■ **Для становлення України як могутньої держави чи потрібно нам встановлювати якісь геополітичні або націоналістичні доктрини саме з урахуванням наших теперішніх реалій, чи ми можемо посылатися на геополітичні праці наших попередників на кшталт Донцова?**

— Усіполітичні доктрини не обов'язково імплементуються в майбутнє. Ми просто зараз живемо в епоху протистояння демократичного і тоталітарного світів. Будь-яка країна сьогодні вирішує, частиною якого світу вона бажає бути.

В українців є тільки одна проблема — вони не можуть вирішити, в якому світі вони мають бути: у світі демократії чи світі диктатури, тому що цей вибір заблокований тим, що одна з провідних держав тоталітарного світу — росія — не визнає їхньої самостійності, мови тощо. Тож у нас є один-єдиний шлях, якщо ми взагалі хочемо жити у цій державі як українці: бути частиною демократичного — Євroatлантичного — світу, жити за його правилами. Або відмовитися від цих правил... і стати росіянами.

■ **Чи може в США статися глибока політична криза після виборів та які її наслідки для світу?**

— Так, у США може бути глибока політична криза — це факт, і ми подивимося, як перегрупується світ. Тому що світ ще не жив у ситуації, в якій Сполучені Штати позбавлялися своєї ролі спонсора безпеки для Європи та Індо-Тихоокеанського регіону. Якщо це відбудеться — з'являться нові спонсори безпеки і розкол між демократією та диктатурою стане глибшим у всьому світі.

■ **Як українській молоді стати частиною політичного селекторату (кола осіб, що здійснюють відбір претендентів на відповідальні посади. — Ред.), коли нас у чо-**

тири рази менше, ніж людей віком 40+ років?

— Ви є меншою частиною електорату, але в демократичній країні. В Ірані от найбільша частка молоді, але це не має ніякого значення, як вони впливають на рішення! Тому я думаю, що їм набагато прикрише, ніж вам.

Вам просто потрібно ставати лідерами процесу. Не електоральною кількістю, а електоральними лідерами. І тоді, я думаю, все вийде.

■ **Як ви вважаєте, чи потрібно українцям працювати в напрямку демократизації росії та впливати на росіян інформаційно, аби, умовно, колись створити там проукраїнський уряд?**

— Намагатися змінити ситуацію в іншій країні — це величезний ресурс. І в будь-якому разі ця ситуація завжди залежить від того, наскільки застосування цього ресурсу пов'язане з внутрішніми процесами в самій країні.

Мої колеги з «Радіо «Свобода», яке було створено для того, щоб говорити правду мешканцям Радянського Союзу, завжди вважали, що вони були причетні до його краху. Але насправді крах Радянського Союзу спричинений не тим, що його громадяни дізнавалися правду про те, що відбувається в їхній країні (тому що цю правду вони були готові сприймати і нічого не робити з цим десятиріччями), а тим, що трансляція цієї правди збіглася з глибокою політичною та економічною кризою в самому СРСР. Тож загалом, як ви розумієте, дійсно потрібно робити все можливе, щоб в авторитарних країнах люди знали правду. Просто щоб коли до цього дозріють умови, ми могли більш реалістично з ними спілкуватися під час кризових явищ. Але без кризи ніякі інформаційні зусилля нічого не дають.

■ **Час від часу з'являється наратив, що світ втомлюється від України. Що ви порадили б нам робити як на полі бою, так і в тилу, аби це змінити?**

— Те, що світ втомлюється від чужої війни, — це історична тенденція. Нічого тут не зробиш, і я, до речі, про це говорив іще в 2022 році. Чим довше ви продовжуватимете війну, навіть сподіваючись на успіх, тим більш глибокою буде втома навколишнього світу.

Я наводив приклад сирійської війни, про яку сьогодні ніхто не згадує, хоча воєнні дії продовжуються, і пояснював, що з Україною буде те ж саме, але два роки тому ніхто в це не вірив.

Я вважаю, що світ втомився ще й тому, що ми активно захищаємо свою країну: якщо ворог прорвався на якісь території й знову створив там Бучу — всі б одразу про нас згадали. Але я не думаю, що нам потрібно, аби про нас згадували ціною таких катастроф. І це теж формула: світ буде й надалі втомлюватися, а нам потрібно й надалі вистояти. Це логіка багаторічної війни на виснаження, в якій опинилася Україна, і ми з цієї війни можемо вийти, тільки якщо виснажить наш ворог. Іншого шляху виходу з російсько-української війни ніколи не було, немає і впродовж наступних років не буде.

Фото: <https://www.youtube.com/watch?v=UVnxsFZ89hc&t=7748s>

■ **Наша молодь значною мірою аполітична. Як ми (активний прошарок молодого покоління. — Ред.) та держава могли б це змінити? Можливо, запровадити такий предмет, як суспільні науки, для середньої школи?**

— Молодь у всьому світі завжди аполітична. Я у школі вчив суспільствознавство та військову підготовку, але я не скажу, що навколо мене молодь була якоюсь політичною. Люди навіть в останні роки радянської епохи не цікавилися політикою і не розуміли, що воно таке. Так буде й надалі, і ніяке викладання суспільних наук у школі це не змінить.

Але це можете змінити ви: якщо ви хочете партію, яка захищає ваші інтереси, ви маєте цю партію створити, фінансувати, бути її активістами. Якщо ви хочете, щоб щось змінилося в суспільстві, у вас має бути власність, яку ви хочете захищати і на яку хочете давати гроші. Я завжди в таких аудиторіях, коли люди питали, чому немає партії, яка захищає наші інтереси, казав, чи хочуть вони фінансувати таку партію? «Ми — бідні люди», — казали у відповідь. А Рінат Ахметов чи Ігор Коломойський — багаті люди. І от вони знайшли гроші і фінансують партію, але ж чий інтереси має захищати ця партія: Ріната Ахметова, Ігора Коломойського чи ваші? Ну вгадайте! Будь-яка тверезомисляча партія буде захищати інтереси тих, хто дає на неї гроші.

Ось Ілон Маск дає гроші Дональду Трампу. Ви думаєте, що Трамп не захоче захищати інтереси Маска? Захоче! Бо це спонсор його передвиборчої кампанії. Але в Дональда Трампа чи Камали Гарріс є дуже багато маленьких спонсорів, які дають їм по долару-по десять, і ці люди також для них є важливі. Ви маєте стати важливими для політичної еліти своєї країни так, як Ахметов чи Коломойський, — і це єдина можливість виграти у великого бізнесу.

■ **Як нашій державі правильно боротися з корупцією, аби її побороти?**

— Потрібна суспільна солідарність. Починати боротьбу з корупцією треба не з прокльонів на адресу чиновників, а з готовності самим не давати хабара. Ми живемо в абсолютно цинічному суспільстві, де кожна людина до тебе підходить, розповідає, яка жахлива корупція, а через десять хвилин питає, чи немає в тебе знайомого, аби вирішити ту чи іншу проблему.

Боротьба з корупцією починається з того, що хтось каже, що не хоче так жити, й таких людей виявляється більшість. А якщо таких людей є меншість, то всі ви прекрасно розумієте, що все це ніколи не буде функціонувати.

Тому я, звичайно, готовий вам сказати, що боротьбу з корупцією потрібно починати з чесних суддів, з антикорупційних інституцій та прозорої влади — і все це буде правдою, з теоретичної точки зору. Але якщо ви ніколи не будете союзниками цих чесних суддів, антикорупційних інституцій та прозорої влади, то вони все одно нічого не досягнуть або створять красиву вітрину, за якою буде ховатися той самий корупціонер.

Олеся Мазуркова, газета «Україна молода»:

■ **Як ви ставитеся до слів заяви голови МВС Володимира Климента, цитую: «Поліцейські не можуть оювати, бо не мають нічого спільного з оюком та інженерними спорудами. Вони навчені застосовувати силу та зброю лише щодо злочинця»?**

— Я думаю, що вам потрібно запитання про те, що говорять посадові особи, ставити посадовим особам, а питання про те, як мають формуватися Збройні сили України, — військовим. 10-й Київський безпековий форум відбувся у першій половині листопада. Його організували фонд Арсенія Яценюка «Відкрий Україну» у співпраці з офісом НАТО в Україні та за підтримки Національного демократичного інституту і представництва Фонду Фрідріха Еберта в Україні. Інституційним партнером виступила Атлантична Рада. ■

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Чернігівська область

Відеоролики, які презентують в інформаційному просторі Сновську громаду Чернігівської області, досить видовищні й змістовні, тому можуть сміливо претендувати на статус професійних. Новина про те, що створюють їх юні аматори у медіалабораторії, облаштованій у стінах звичайного ліцею, викликає легкий подив. Утім секрет цієї майстерності пояснити неважко.

Кілька років тому в місцевому Будинку культури був відкритий Молодіжний простір САМ (сновська активна молодь), де хлопці та дівчата постійно організовують і проводять найрізноманітніші заходи. Завдяки їхній пропозиції у згаданому навчальному закладі також запрацював швейний коворкінг, технічне обладнання якого дозволяє оволодіти новою справою фактично з нуля. Отож сучасний медійний хаб став логічним продовженням молодіжних ініціатив, що реалізуються за підтримки Програми USAID DOBRE.

Говорить і показує молодь

Місцевий YouTube-канал і сторінка у фейсбуці «Молодіжний простір САМ» — найпопулярніші медіаресурси в Сновській громаді. Інформація тут оновлюється фактично щодня, тому за новинами постійно слідкує велика кількість підписників. Контент створюють школярі та молодь, які беруть активну участь у більшості місцевих подій, а нерідко і самі їх організовують. Центром підготовки матеріалів стала Медіалабораторія Молодіжної ради САМ при міському голові, професійне обладнання для якої було закуплено в межах Програми USAID DOBRE. У свою чергу міська рада виділила кошти на поточний ремонт приміщення.

Медійний проєкт запрацював ще до того, як його офіційно відкрили. Спочатку всі бажачі пройшли спеціальні заняття з професіоналами, навчаючись монтувати, презентувати і поширювати відзнятий матеріал. А потім створили відеоісторію про те, як самостійно облаштували новий простір.

«Освоїти «ази» медійної справи дітям допоміг місцевий фотограф і тренери, запрошені з Чернігова, — каже голова Молодіжної ради Ірина Єрмоленко. — Залучали також тренерів від чернігівської «МедіаБази». Вони навчали нашу молодь брати інтерв'ю, оскільки плануємо на постійній основі ввести рубрику «Спитай САМ».

Сьогодні канал уже наповнений цікавим відеоматеріалом. Одна з останніх робіт — презентація Сновщини для участі в конкурсі «Громада на всі 100», який проводить в Україні Програма USAID DOBRE. Якщо громада потрапить до числа переможців, то за грантові кошти придбає земснаряд для очищення місцевих водоймищ.

До речі, екологічні ініціативи тут реалізуються і зараз. Скажімо, цього року в Сновську стартував проєкт, покликаний вирішити проблему поводження з твердими побутовими відходами.

«Програма USAID DOBRE закупила нам новий сміттєвоз, а ми з місцевого бюджету виділили кошти на придбання пластикових євроконтейнерів для сміття, — повідомила секретар міськради Наталія Авдієвська. — І це тільки початок, оскільки проєкт розрахований на чотири роки».

Від ідеї до шедеву

Молодіжний простір САМ займає всього лише одну кімнату в міському Будинку культури, проте кількість заходів, які тут організовують старшокласники, співмірна з роботою великого центру. Скажімо, по п'ятницях простір сновської активної молоді перетворюється на кінотеатр, а в інші дні може стати місцем проведення квестів, тренінгів, конкурсів, квізів чи, наприклад, творчої лабораторії. Закуплені Програмою USAID DOBRE меблі та спеціальне обладнання дозволяють формувати внутрішній дизайн під задану тему, використовуючи його з максимальною ефективністю.

Учасники молодіжного проєкту самостійно генерують ідеї і з неабияким ентузіазмом втілюють їх у життя. Недавно, за словами першої голови Сновської Молодіжної ради Ольги Гаврилець, вони запросили фахівців з Чернігова й провели три заняття на тему сексуальної освіти. «Також старшокласники самостійно, без коштів, організували підготовку до складання Національного мультимедійного тесту й не раз проводили екологічні заходи з прибирання території, — каже пані

Ольга. — А ще в них постійно проводяться квізи — інтерактивні змагання з цікавими запитаннями».

До вибору майбутньої професії САМівці теж підходять по-дорослому, адже в молодіжному клубі розпочав роботу проєкт «Стартуй: кар'єру та власну справу». Школярі тепер можуть пройти тестування власних здібностей і отримати максимум інформації про сучасний ринок праці.

Деякі професійні навички навчають теж можливо. Окрім Медіалабораторії, яка виховує юних фотографів, відеооператорів, а можливо — й майбутніх журналістів, у ліцеї №1 відкрили швейний коворкінг. На сучасній техніці, придбаній за підтримки Програми USAID DOBRE, можна навчитися шити, вишивати й навіть в'язати. У першій половині дня тут із майстринями займаються діти, а в другій приходять усі бажачі.

«Можливо, згодом вони відкриють свій бізнес і організують нові робочі місця», — каже Наталія Авдієвська, демонструючи сумку, пошиту зі старих джинсів. Це подарунок дівчат, які вже навчилися подовжувати життя ветхим речам. До речі, на сумці майстрині вишили логотип Сновської громади, який також був створений за ініціативою молоді.

Ще один творчий хаб, де можна навчитися створювати дизайнерські шедеври з найпростіших матеріалів, був відкритий за підтримки Програми USAID DOBRE в Будинку культури. Тут розписують тарілки та імбирні пряники, виготовляють іграшки й прикраси, а також можуть легко перетворити звичайне мило на розкішний букет. Ці заняття відвідують не лише старші діти, а й сновська малеча, оскільки творчість у клубі нагадує гру.

«Усі молодіжні проєкти, що були реалізовані в Сновській громаді, дають можливість навчитися тих речей, яких не навчилися в школі, — вважає експерт з питань громадського представництва та молодіжного напрямку Програми USAID DOBRE Володимир Купрій. — Ключовим моментом є той факт, що усі молодіжні локації — не законсервовані, а доступні та цікаві абсолютно всім. Тут немає чогось наглухо зачиненого для одних і відчиненого для інших. Молодь у місті точно не пустили на самоплив. Для неї створили умови для спілкування і додаткового навчання поза домом, поза школою і поза соціальними мережами».

За словами експерта, драйвером роботи з молоддю в Сновську є молодіжна працівниця Ірина Єрмоленко. Далеко не кожна територіальна громада сьогодні може, а головне — хоче, настільки ґрунтовно підтримувати розвиток молоді, сприймаючи її не як проблему, а як партнера в здійсненні позитивних змін. Сама ж молодь, реалізувавши одну ідею, одразу береться за іншу. Вони самостійно шукають можливості для втілення задуманого, розробляють проєкти, готують заявки на здобуття грантів. А свій молодіжний простір САМ вони кличуть «своєю хатою».

Якщо не вони, то хто?

За сумним збігом обставин перший масштабний захід, підготовлений сновською молоддю, мав відбутися 24 лютого 2022 року. Але російські колоні, що вдерлися в місто, відмінили майже на сорок днів не лише заплановане дозвілля, а й нормальне життя як таке. У прикордонній громаді окупанти підірвали шість мостів, відрізавши сполучення з

НА ПРАВАХ РЕКЛАМИ

САМ собі режисер

Молодь міста Сновськ має популярний YouTube-канал, самостійно проводить пізнавальні квести і бере активну участь у житті громади

Молодіжний простір САМ.

Молодь Сновщини самостійно створює медійний контент.

частиною України.

За цих обставин Молодіжний простір САМ автоматично перетворився на гуманітарний хаб. «Молодь стала активно волонтерити, — пригадує Ольга Гаврилець, яка взяла на себе роль організатора. — Було, оголошую збір на 10-ту годину ранку, а вони о 9-й уже всі на місці».

До штабу звозили одяг, продукти, ліки, предмети першої необхідності, а потім доставляли всім, хто потребував допомоги. У пріоритетному списку були породіллі, будинок для літніх людей, школа-інтернат і військові. Нерідко хліб доводилося переправляти човном через річку.

Війна змусила старшокласників подорослішати. Дехто з них у непростих умовах зумів відкрити в собі справжні лідерські якості й планує обрати своєю професією соціальну роботу. Саме так бачить власне майбутнє тепер вже студент Чернігівського університету, а в перший рік війни — школяр-ліцеїст Іван Терещенко. Спочатку хлопець із друзями просто розвантажували «гуманітарку», а потім самі шукали людей, яким допомога була справді необхідна. Сьогодні Іван створив команду, яка працює над проєктом «Освіта 2.0». «Наша ціль — надолуження освітніх втрат, неформальна освіта, — каже він. — Ми хочемо приділити увагу саме позашкільній освіті, новітнім професіям, особливо в креативній сфері!».

Російська агресія дещо змінила й формат співпраці громади з Програмою USAID DOBRE. Розробляючи до війни стратегію розвитку Сновщини, в громаді одним із головних напрямів обрали туризм. Також закупили професійну сцену для проведення фестивалів, урочистих і святкових заходів. Але, на жаль, з початку війни більш актуальним став проєкт із захисту кордону та будівництва надійних укриттів, який почне реалізовуватися найближчим часом. Міська рада отримала від Програми USAID DOBRE все необхідне обладнання для роботи пунктів незламності та обігріву.

«Після деокупації «добрівці» першими нам подали руку допомоги, — каже Наталія Авдієвська. — Ця реальна поміч дозволила нам оговтатися від лиха».

Дочекається свого часу й раніше придбана сцена. Саме на ній, за словами пані Наталії, пройде концерт, присвячений Дню Перемоги над російськими окупантами. ■

Матеріал підготовлений редакцією газети на замовлення Українського кризового медіа-центру та став можливим завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст є відповідальністю Глобал Ком'юнітіз (Global Communities) і не обов'язково відображає точку зору USAID чи уряду Сполучених Штатів.

Валентина СТРІЛЬКО,
кандидатка педагогічних наук, президентка Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого

ЩОБ ПАМ'ЯТАЛИ

Іван Мазепа в бронзі й граніті

До 30 річчя відкриття першого в Україні та Європі пам'ятника українському гетьману

6 листопада 1994 року в родинному селі гетьмана України Івана Мазепи — Мазепинцях Білоцерківського району на Київщині з моєї ініціативи і під моїм керівництвом, як президентки Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого, був відкритий перший в Україні та Європі пам'ятник видатному українцю — поборнику створення незалежної від Москви Української держави — славному гетьману Війська Запорізького — Івану Мазепі (1640—1709).

Це була перша акція щойно зареєстрованого Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого, яка ввійшла в історію України і мала великий розголос не тільки на всеукраїнському, а й світовому рівні в тих державах, де проживали українці.

Щоб зрозуміти, в яких складних умовах відбувалася ця подія, треба коротко охарактеризувати ті історичні обставини, які були в Україні в той час. Українській державі виповнилось лише 3 роки. В липні 1994 року Президентом України став Леонід Кучма, який у своїй передвиборчій програмі оголосив, що російська мова буде другою державною мовою, а дружбу з росією він поглиблюватиме й зміцнюватиме. Його передвиборчий штаб очолював україноненависник, агент КГБ росії (як з'ясувалось пізніше) — Дмитро Табачник, якого Леонід Кучма відразу поставив головою своєї адміністрації.

В усіх церквах московського патріархату, на всіх службах вже майже 300 років звучала анафема Івану Мазепі — акт відлучення від Православної церкви, яку в 1708 році запровадив російський цар Петро I у зв'язку з тим, що український гетьман, у прагненні зробити Україну незалежною від Москви, виступив проти росії та перейшов на бік шведського короля Карла XII. А щоб стерти з пам'яті українців образ видатного державотворця Івана Мазепи, радянські «історики» назву родового села гетьмана — Мазепинці пояснювали тим, що вона походить від дієслова «мазати», а не від прізвища Мазеп, власників роду Івана Мазепи. Навіть в цьому селі ніхто нічого не знав про гетьмана України!

У мене та в усіх організаторів заходу було велике бажання відродити історичну пам'ять про Івана Мазепу — одного з найвеличніших гетьманів України. Я дізналась від українського мецената Мар'яна Коця, який мешкав давно в США, що пам'ятник Івану Мазепі з бронзи на кошти українців діаспори давно виготовлений і знаходиться десь у Києві. Його ніхто не спромігся поставити в столиці через різні заборони і небажання чиновників це робити (бо що скажуть у Москві)!

З допомогою колишнього першого голови Київської міської адміністрації Івана Салія я знайшла цей пам'ятник. Він валявся як непотріб в одному з цехів Київського політехнічного інституту. Щоб його забрати, довелося заплатити готівкою 500 американських доларів в чийсь кишеню за ніби-то довге зберігання. На той час це були дуже великі кошти, які мені вдалось швидко зібрати.

Спочатку з Іваном Салієм ми планували поставити цей пам'ятник у Києві, на Подолі, перед музеєм Гетьманства на вулиці Спаській 16 — В. Але коли я пішла до голови Подільської районної адміністрації у місті Києві, то почула: «Ви що, Валентино Василівно, зараз такий час, що, можливо, в Києві будуть ставити пам'ятник російському царю Петру I, про Мазепу не може бути й мови!»

Тоді я вирішила цей пам'ятник поставити на батьківщині Івана Ма-

зепи в селі Мазепинцях. Тим більше, що, працюючи в Київській обласній адміністрації заступником голови, я внесла в план роботи Київської області цілий ряд заходів по увічненню пам'яті Івана Мазепи. Але з приходом до влади президента Леоніда Кучми та його соратника, нині — зрадника України Дмитра Табачника, за свої проукраїнські погляди я була звільнена з цієї посади.

Розпочалися мої офіційні перемовини з новими керівниками Київської обласної державної адміністрації про встановлення пам'ятника гетьману Івану Мазепі в його родовому селі Мазепинці. Всі посадовці області, включно з головою Білоцерківської районної адміністрації, категорично заборонили встановлювати пам'ятник і прислали якесь відписки на мої письмові звернення.

Тоді ми з активістами поїхали до голови Дроздівської сільської ради Анастолія Карпенка, бо село Мазепинці входило до її підпорядкування. На превеликий подив, він погодився на нашу пропозицію. Але спротив обласних і районних державних службовців наростає. Це нас особливо обурювало, адже незалежній Україні було вже 3 роки!

Вони забороняли нам споруджувати пам'ятник, вимагали Постанови Кабінету Міністрів України на його встановлення, проектну документацію на спорудження не тільки пам'ятника, а й паркану, і ще багато інших документів. Ми намагались від них всіляко «відбиватись». Багато хто нам в цьому допомагав. Особливу допомогу надала Лариса Скорик, народний депутат України першого скликання. Вона зробила проект встановлення пам'ятника за одну ніч і завірила всіма необхідними підписами та печатками. Але з кожним днем опір влади ставав сильнішим і сильнішим.

Стало очевидно, що самі фондівці не впораються із цією важливою справою. Тоді я звернулася за допомогою до першого Президента України Леоніда Кравчука, до багатьох патріотично налаштованих громадських організацій України. І справа пішла... Ми виготовили красиві запрошення, дали оголошення про відкриття пам'ятника в різні засоби масової інформації. Зокрема, в білоцерківській газеті «Замкова гора» 5 листопада 1994 року вийшло оголошення про цю подію.

6 листопада в центрі села Мазепинці зібрались тисячі українців, щоб уперше за багато сот років віддати належну шану славному сину України — гетьману Івану Мазепі. Прибули автобуси з українцями з Києва, Черкас, Полтави, Львова, Білої Церкви, Броварів та інших міст і сіл України. Особливу увагу привертали машини з дипломатичними номерами.

Серед присутніх були народні депутати України Іван Заєць, Євген Пронюк, Микола Горбаль, Лариса Скорик, голова фонду імені Івана Мазепи Іван Салій, посол США в Україні Уільям Міллер, посол Швеції в Україні Мартін Халлквіст, професор Гарвардського університету Юрій Гаєцький, перший Президент України Леонід Кравчук, директор Національної опери України, народний артист України Анатолій Мокренко, письменник, лауреат Шевченківської премії Валерій Шевчук, поети Наталка Поклад, Дмитро Чередниченко, Петро Засенко, бандуристи Микола Литвин, Степан Щербак та багато інших. Не було лише жодного представника української влади: ні з Кабінету Міністрів України, ні з адміністрації Президента Леоніда Кучми, ні з Київської обласної державної

адміністрації, ні з Білої Церкви, як з міста, так і з райдержадміністрації. Про цю безперебільшенню визначну подію не передали інформацію жоден державний телевізійний канал і жодна державна газета. Але великий розголос по Україні і в світі зробили багато інших засобів масової інформації.

Виступаючих із палкими промовами про гетьмана України Івана Мазепу не бракувало. Відкрила урочистий захід і я, як голова організаційного комітету з відкриття пам'ятника Івану Мазепі. Першим виступив Леонід Кравчук, потім — посол Швеції в Україні Мартін Халлквіст, посол США в Україні Уільям Міллер, а також народні депутати та громадські діячі України. Ось явив пам'ятник патріарх Київський і всієї Руси-України — Філарет.

Після відкриття пам'ятника славному синові України Івану Мазепі вмираюче село Мазепинці стало оживати. Тут збудували добротний Свято-Миколаївський храм за зразком того, який був за часів Івана Мазепи. Щороку проходять масові заходи із вшанування пам'яті видатного гетьмана України. Українська церква Київського патріархату зняла анафему із постаті Івана Мазепи, до села приїзять екскурсійні автобуси. Ялинковий парк, який, разом з іншими садила і я, виріс, його доповнили й озеленили різніми рослинами. Одним словом — ми започаткували відродження історичної пам'яті в Україні та Європі про видатного гетьмана Війська Запорізького — Івана Мазепу! Побраталося українське село Мазепинці із канадським селом, яке також було назване в честь славетного Українця Івана Мазепи — Мазепинці.

Пам'ятник із бронзи й граніту поборнику Незалежної Української держави авторства скульптора Євгена Горбала мав величезне значення для всього українського суспільства, бо цим було започатковано визнання гетьмана Івана Мазепи як видатного історичного діяча.

285 років чекала Україна цього дня. Через 285 літ по своїй смерті славетний син України гетьман Іван Мазепа піс-

Пам'ятник Івану Мазепі в його рідному селі Мазепинці на Київщині.

ля анафем і проклять, після зневаги й забуття піднявся високо з безодні, яка мала служити йому могилою, і прийшов до України піснею про її чарівну долю, повернувся в бронзі, щоб уже ніколи не покидати землі, яка його породила, щоб стояти у рідних Мазепинцях вічно, щоб вказати Україні дорогу до справжньої незалежності і бути свідком гідного життя українського народу у колі цивілізованих народів планети Земля.

Пізнаваймо і не забуваймо цю величезну постать, яку народила українська земля для всіх прийдешніх поколінь і будемо вірні Українській державі, про яку так мріяв і за яку боровся Іван Мазепа! ■

ПЕРЕДПЛАТА-2025

Бойова газета героїчної нації

Розпочалася передплата на «Україну молоду» на наступний рік

«Україну молоду» у своїх відгуках і читачі — як зі столиці, так із глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Нині почалася передплата на 2025 рік. Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua, як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань «Преса поштою».

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплачуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молоді» на 2024 рік:

на місяць — 82 грн.,

на квартал — 246 грн.,

на півріччя — 492 грн.,

до кінця року — 984 грн.,

Передплатний індекс — 60970

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере 20 грн.

«Україну молоду» можна прочитати в усьому світі через партнерську мережу PressReader

Володимир СЕРГІЙЧУК, доктор історичних наук, професор

«Багато балакаєте про продовольчі труднощі»

Москва дуже боялася розголосу про свій страхотливий злочин у 1932—1933 роках — убивство українців голодом. Навіть найвища ієрархія комуністичного режиму чітко дотримувалася таємниці, коли йшлося про організований ним Голодомор-геноцид. Скажімо, другий секретар ЦК КП(б)У Павло Постішев 13 березня 1933 року спеціально застерігав з цього приводу першого секретаря Дніпропетровського обкому партії Менделя Хатаевича, після згадки того в телефонній розмові про кількість померлих від голоду в семи селах Ново-Силівського району за три місяці: «Тов. хатаевич, стосовно останнього питання, скільки вимерло — говорити не потрібно. Давай питання інші. Зрештою, не по апарату можна поговорити...».

А наприкінці розмови постішев додав: «лазар мойсейович (секретар ЦК ВКП(б) Каганович. — В. С.) просив передати Вам, що Ви багато балакаєте про продовольчі труднощі у Вашій області, і це листування спрямовується таким чином, що воно проходить через руки всього апарату як у Москві, так і у Вас. Таку практику необхідно припинити».

Тож масовий мор українських дітей навесні 1933 року змусив більшовицьке керівництво вигадувати різні способи для наповнення початкової школи, особливо ж перших класів, які мали з 1 вересня вперше заповнитися 8-річними дітьми. Оскільки їхня смертність сягнула катастрофічних масштабів, то нарком освіти республіки затонський запропонував місяця померлих від голоду заповнити 7-річними, котрі мали йти до школи наступного, 1934-го. Відтак по всій Україні місцеві влади разом з педагогічними колективами взялися складати списки ще живих дітей, багато з яких відходили в засвіти якраз під час цієї звірки.

У Таращанському районі на Київщині засідання обласної комісії з перевірки мережі шкіл відбулося 20 липня 1933 року, на якому було ухвалено затвердити контингент першокласників у кількості 2 тис. 470 дітей. З огляду на те, що в 1925 році в цьому районі народилося 3 тис. 368 дітей, ніяких проблем, здавалося б, не виникло. Але ретельний аналіз наявності 8-річних дітей свідчив про величезну нестачу саме цієї вікової групи — їх було лише 1 тис. 501, що спонукало згадану комісію обласного відділу народної освіти до закриття в окремих школах набору до перших класів.

Нестачу ж вирішили компенсувати за рахунок уродженців 1926-го, 1924-го і 1923 років, котрі виявилися поза школою. З некомплектних класів 675 учнів переселили до тимчасових гуртожитків у тих селах, де контингент школярів забезпечував існування груп у мінімальній кількості.

Щоправда, влада приховала в своїх зведеннях реальну картину народжених по кожному населеному пункту в 1925 році, аби не засвідчити небувалу доти дитячу смертність. Однак у порівняльному аналізі тих даних, що збереглися в архівних фондах, вона, як кажуть, вилазить у кожному селі...

Населені пункти	Народилося 1925 року	Набір до 1 класу 1933 року	З них 1925 року народження
Антонівка		24	13
Бовкун	48	47	38
Буда		42	14
Велика Березянка	140	120	97
Велика Вовнянка	131	90	71
Веселий Кут	83	80	51
Володимирівка	64	44	18
Дубівка	57	44	44
Кердани	80	46	45
Кислівка	79	26	26
Кішшовата	189	102	100
Косяківка	109	51	25
Криве	32	40	14
Круті Горби	94	52	50
Лісовичі	251	138	91
Лука	181	80	73
Лук'янівка	95	45	45
Маковецьке	Прийом	через рік	
Мала Березянка	63	45	40
Петрівське	133	91	50
Плоске	113	72	41
Потоки		40	27
Ріжки	144	76	48
Салиха	106	49	49
Северинівка	154	45	45
Станишівка	55	45	23
Степок	75	44	44
Тараща	371	165	137
Улашівка	55	42	23
Чапаєвка	219	183	90
Червоні Яри	42	32	13
Чернин	113	84	54
Ясенівка	30	28	14
По району	3368	2112	1501

І це повторюватиметься всі роки після Голодомору-геноциду 1932—1933 років — аж до останнього передвоєнного, 1940-го. Скажімо, за матеріалами Всесоюзного перепису населення 1939 року, картина з наявністю дітей у початкових класах Таращанського району виявилася ось такою в порівнянні до відповідних років їхнього народження:

Народилося 1931 року / Було 8-річних у поч. школі	Народилося 1930 року / Було 9-річних у поч. школі	Народилося 1929 року / Було 10-річних у поч. школі	Народилося 1928 року / Було 11-річних у поч. школі
2644 / 1074	2679 / 1335	3104 / 1367	3056 / 1294
Нестача дітей у 1939 — 1570	Нестача дітей у 1939 — 1344	Нестача дітей у 1939 — 1737	Нестача дітей у 1939 — 1762

«Сумно, як біля труни, залунали тужливі звуки української пісні»

А ось порівняльна таблиця кількості учнів початкових класів у Петриківському районі Дніпропетровської області під час Голодомору-геноциду 1932—1933 років:

Роки	1-й клас	2-й клас	3-й клас	4-й клас	Разом
1932	1737	1275	1126	1121	5259
1933	1254	867	695	693	3509

У цьому районі, як це видно з таблиці, 1 вересня 1933 року в початкові класи прийшло менше на 1 тис. 750 учнів, ніж рік тому. Але ще приголомшливіші цифри, коли йдеться про тих, хто продовжив навчання 1933 року, перейшовши, відповідно, з 1-го в 2-й клас, із 2-го — в 3-й, і з 3-го в 4-й, — таких тільки в 3-х класах недорахуємося вже 1 тис. 883. І це враховуючи ту обставину, що нам не відомо, скільки повинно було прийти до 1-го класу 1933 року й скільки четвертокласників набору 1932 року вижили.

Тимчасом нарком освіти усрр затонський продовжував втілювати в життя свою практику прийому до перших класів молодших віком дітей, яка щороку ускладнювала й так важку ситуацію. Скажімо, в гли-

боке протиріччя зайшли розрахунки Держплану УСРР від 15 вересня 1931 року з реальною кількістю дітей, що мали прийти 1 вересня 1938 року до першого класу по всій Україні. Останніх, 1930 року народження (тоді на світ з'явився 1 млн 22 тис. 952 немовляти), мало б бути принаймні 780 тисяч, як розраховували сім років перед тим, а виявилася в місті й селі, за даними статистичного відді-

лу наркомату освіти усрр, 494 тис. 173.

Цей аналіз дає підставу стверджувати, що з народжених у 1930 році не дожили до 1 вересня 1938 року принаймні 287 тисяч дітей. А якщо виходити з розрахунків Держплану щодо наповненості в 1938 році 1—4 класів, то ця цифра повинна була б становити 3 млн 302 тис. 287 учнів, а могло навчатися тоді тільки 1 млн 971 тис. 658. Різниця — 1 млн 330 тис. 629, у середньому на вікову групу по 332 тис. 657 дітей!

Подібна ситуація склалася і з віковою групою 12—14 років, яка на початок 1933 року, за розрахунками УНГО усрр, становила 2 млн 518 тис. 100 дітей. Вона, за розрахунками Держплану, мала становити в 1938 році 2 млн 230 тис. 733 дітей, а виявилася їх тільки 1 млн 414 тис. 551 — на 816 тис. 182 менше! В середньому на один рік — 272 тис. 60.

Подібну картину дитячої смертності було виявлено й після Всесоюзного перепису населення 1939 року. Так, тоді в республіці дітей 15 вікових категорій мало бути 10 млн 69 тис. 708 осіб (1933—1919 років народження), а виявилася лише 6 млн 595 тис. 527. Тобто, не вистачало 4 млн 95 тис. 181:

ТЕХНОЛОГІЇ МАНІПУЛЯЦІЙ

Вічний біль Таращі й України

Наш народ не вмер. І не вмере ніколи!

№ п/п	Рік народження	Вікова група в 1933 році	За даними Держплану УСРР (1931) і народжені в 1929-1933 роках	Мало бути в 1939 році	Було в 1939 році	Різниця
1	1933	0	470.700	406.685	305.620	-101.065
2	1932	1	782.000	675.648	396.162	-279.486
3	1931	2	959.870	772.111	509.456	-262.655
4	1930	3	882.869	814.668	509.378	-305.290
5	1929	4	909.181	838.948	524.558	-314.390
6	1928	5	909.111	842.498	524.980	-317.518
7	1927	6	909.381	855.464	524.673	-330.791
8	1926	7	891.315	848.033	514.250	-333.783
9	1925	8	844.371	809.536	487.246	-322.290
10	1924	9	746.525	719.425	430.713	-288.712
11	1923	10	683.758	661.211	394.499	-266.712
12	1922	11	723.217	700.673	417.265	-283.408
13	1921	12	613.277	594.479	353.834	-240.645
14	1920	13	540.116	498.392	311.624	-186.768
15	1919	14	678.161	652.937	391.269	-261.668
	Разом		11.613.852	10.690.708	6.595.527	-4.095.181

З огляду на те, що дитяча смертність сягала до 40 відсотків, не є складним встановити загальні втрати від Голодомору-геноциду 1932—1933 років: в усрр вони становили 9 млн 108 тисяч осіб. Це підтверджено комплексною історико-криміналістичною експертизою в ході досудового розслідування Служби безпеки України, що враховує розрахунки видатного українського демографа Юрія Корчак-Чепурківського, які були опубліковані 1970 року в Москві вже після його смерті. Тобто, до 1 січня 1940 року населення УСРР, якби не було ніяких катаклізмів, повинно було досягти 39 млн 243 тис. 100 осіб. А за переписом 1939 року його виявилася тільки 29,4 мільйона. То хіба не видно кожному зрячому, що ця різниця якраз і є майже тією цифрою, яка встановлена вже згаданою історико-криміналістичною експертизою в кількості понад 9 мільйонів жертв?! Якщо ж додати до неї втрати українців на теренах Північного Кавказу, то й виходить оприлюднена 2021 року цифра в

10,5 мільйона осіб — страшний, приголомшливий удар по нашій нації.

Але українство виявилася незнищенним. Особливим символом віри у його відродження була подія, яка сталася в одному з сіл під Харковом, куди погнали городян збирати врожай 1933-го. Там, серед зловісної тиші, що опанувала тоді селом, раптом почулася пісня. «Тихо, як над колюскою засинаючої дитини, — згадувала очевидець цієї події, — несміливо, як у непевних своїх здібностей співаків, сумно, як біля труни, залунали тужливі звуки української пісні. Невимовно вражені, стали ми, поопускавши руки і слухаючи не вухами, а серцем, усією істотою. А наш вартовий з цього ж села — зняв шапку, широко перехрестився і побожно прошепотів: «Дівчата заспівали... Ще, значить, не вмер наш народ».

Український народ не вмер. І не вмере ніколи! А сьогодні він стоїть на захисті всієї світової цивілізації від спроби Москви повернути колесо історії назад. ■

**Ірина
ОМЕЛЬЧЕНКО
(ОМІРА),
поетеса,
письменниця,
Майстриня
Далекого Сходу,
Вчитель
ведичних знань**

■ ДУХОВНІСТЬ

На нас покладено Творцем

Пульс нового українського етносу вже б'ється в тілі України

Історики так і не пояснили, чому в Україні, на одній і тій же території, на одній і тій же ділянці Землі, впродовж останніх 40 тисяч років виникали, розвивалися, квітнули і згасали потужні цивілізації та культури і народжувалися нові.

Саме тут близько 8 тисяч років тому, на українському кристалічному щиті, в самому його центрі виникла знаменита Трипільська цивілізація. Потім вона занепадала і на її місці та основі виникла велика Скіфія. Вона розквітла і так само занепадала. За нею прийшла велика Сарматія. На тій же території. За нею слідував Антський союз. Потім найпотужніша держава Європи — Русь із центром Києвом, який став матір'ю міст руських. За нею — Козацька держава. І нарешті — нинішня Україна, яка народжується в муках, так, як народжуються і люди.

Історики це дослідили, і пояснили це явище геніальні українські вчені.

Так, видатний український учений, професор Національного університету «Києво-Могилянська Академія», доктор історичних наук Микола Олександрович Чмихов (1953—1994) дослідив космічні цикли та їхній вплив на природу та суспільство. Микола Чмихов довів, як зміна менших космічних циклів безпосередньо впливає на розвиток індивідуального людського організму.

Проте великі соціальні організми, зокрема етноси, суперетноси та раси, перебувають під потужним впливом значно масштабніших циклів. Як показав Микола Чмихов, на території України дуже виразно спостерігається вплив 532-річного етнотворчого циклу: кожні 532 роки на цій землі народжується новий український етнос — сколоти, сармати, анти, русини, козаки.

А кожна епоха (1596-річний цикл) народжує новий суперетнос: самари-кімерисумери, арії, гали, слов'яни.

Зверну увагу, що 1596-річний цикл збігається з 1600-річним циклом змін чертогів Кола Сварога. Згідно з ним, із 2012 року ми перейшли з Ночі Сварога в Ранок Сварога (з Чертога Лисиці Морени в Чертог Вовка, епоху Бога Мудрості — Велеса).

Таким чином, професор Микола Чмихов відстежив лінію з дев'яти справжніх держав, створених цими етносами, — починаючи від XXVIII ст. до н. е. Сьогодні є достатньо підстав стверджувати, що протягом принаймні 7 тисячоліть на території України кожні 532 роки народжувався новий етнос.

Багато циклів, зокрема, згадані 532- і 1596-річні цикли, а також цивілізаційно-творчий 7980-річний цикл — закінчилися одночасно у 2015 році. Саме в 2013—2014 роках в Україні відбулася Революція гідності і почалася Цивілізаційна війна

— Армагеддон. Вирішальна битва людства за своє існування.

Аватаром орбіти Добра є Україна, яка бореться в остаточній цивілізаційній битві з центром планетарного зла — ядерним монстром московією, яку очолюють психопати-нелюди при абсолютній підтримці свого деградованого біологічного сміття, і подібними їй державами (Північна Корея, Іран, Китай, Білорусь).

Проте Переможець у цій епохальній битві може бути лише один. Тому 2012—2015 роки стали «вододілом» між сучасною цивілізацією паразитів-споживачів і наступною цивілізацією духовних творців.

Зараз відбувається перехід від сучасної «цивілізації споживачів-паразитів» до наступної — «цивілізації мудрості і духовності (епоха Велеса)». Ми живемо в часи, коли черговий 532-річний період нашого розвитку добіг кінця!

Сучасні українці є етносом (нащадками) козаків, який кілька століть перебував в ослабленому, замученому, виснаженому стані.

Проте це лише одна половина правди. Її друга половина полягає в тому, що на цій самій території просто зараз відбувається народження українського етносу нової епохи. Пульс нового етносу вже б'ється в тілі старого.

Нам пощастило жити в особливий час, коли Космічний годинник повідомляє блага звістку: «В Україні відбулося вже зачаття нового етносу українців, який виступить, переможе і народиться у вигляді української нації нової епохи. В черговий

Захисники України — Дух воїнів Світа.

лі, що займають козацькі народи.

«Стародавній хоробрий козацький народ, що раніше називався козарським, спочатку був піднесений славою безсмертною, розлогими володіннями та лицарськими відвагами, якими наводив страх на навколишні народи», — писав Пилип Орлик у своїй праці «Договори і постанови прав і свобод військових».

Московські ідеологи вкрай негативно ставились до самої думки про існування козацького етносу. За концепцією імперських, а надалі радянських істориків, козаки були окремим суспільним станом, що виник на основі покріпачених селян-утікачів, які оселились на окраїнах Московського царства. Звідси, на їхню думку, виникла і назва «Україна».

Сьогодні в пекельних боях

і Творця, єдність з вищими силами та їхній захист, життєрадісність, енергійність, солідарність, відповідальність, цілеспрямованість. У результаті українці як нащадки аріїв мають незламну Віру — сонячний світогляд, що дає непереборну силу.

Отже, наближається час появи на світ нового українського етносу: сміливого, сильного, просвіченого, веселого, самодостатнього, в якому домінуватимуть вільні творчі люди, згуртовані в сильну неповторну і непереборну Націю.

Символ нового етносу — сварга, який є символом Творця Всесвіту. Це символ людини нової ери, яка усвідомлює себе втіленою божественною сутністю і знає, що володіє величезним прихованим потенціалом і ведичними знаннями.

Прапор нового українського етносу — жовто-блакитний

і меморіальні військові кладовища...

Хто ж такі малороси, запитаєте ви. Відповідь на це запитання дав Володимир Винниченко у романі «Хочу!» (цитую): «Знаєте, що таке малорос? Ні? Паршивець, просто кажучи, ні те, ні се. Він, бачите, собі з походження — українець, з виховання — руский, з переконань — неук у всьому, що торкається рідного народу, по вдачі боягуз, себелюб і раб».

За визначенням Микола Драгоманова, «малороси — це зросійщені українці, національний характер яких утворився під чужим тиском і впливом, що мало наслідком засвоєння переважно гірших якостей чужої національності і втрати кращих своїх».

Проте пульс нового українського етносу вже б'ється в тілі старого.

Його незламний дух і доля домінують над пасивною матерією. Бо Дух — це дія. Ми самі творимо Новий світ. У Бога немає інших будівельників, окрім нас, українців.

Тому треба брати ініціативу в свої руки і робити те, у що віримо, не переймаючись неминучим зіткненням з нерозумінням, зневірою, апатією, скептицизмом або відвертою протидією.

Справжня мета сучасної війни полягає у формуванні нової української нації, яка є провідником (наставником) передового духовного світогляду. Отже, війна припиниться тоді, коли процес націєтворення стане незворотним. Коли українці перестануть бути малоросами, а стануть монолітною Українською Нацією, яка остаточно переможе московію як планетарне зло і позбавиться назавжди внутрішніх ворогів.

З цього випливає, що ключ до завершення війни — в руках самих українців. Світоглядна, духовна та організаційна трансформація України — це те, що ніхто за нас не зробить. Це винятково наше завдання. Жодна зовнішня допомога не зупинить війну, якщо ми самі не здійснимо те, що на нас покладено Творцем... ■

Його незламний дух і доля домінують над пасивною матерією. Бо Дух — це дія. Ми самі творимо Новий світ. У Бога немає інших будівельників, окрім нас, українців.

раз Україна підніметься з попелу (як Фенікс) оновленою, красивою, здоровою сильною і квітучою».

Повторюю, що перехід України на вищий рівень розвитку здійснюється через народження нею нового етносу.

Це відбувалося на початку кожного 532-річного геокосмічного циклу: 419 р. — анти, 951 р. — руси (русини), 1483 р. — козаки.

Автори козацьких літописів — «Літопис самовидця», «Літопис Григорія Грабянки», «Літопис Самійла Величка» вважали, що козаки є окремим народом. Козаки, як вважали літописці, є нащадками скіфів, сарматів та інших арійських народів. Козацький етнос, так само, як і руси (русини), став базисом для формування українського народу.

У першій українській Конституції, укладеній Пилипом Орликом, наголошено, що козаки походять від козар, які споконвіку населяли ті зем-

із московською імперією за волю і внутрішнє очищення, в жорстоких випробуваннях героїчного українського народу виростає чистий і здоровий паросток нової цивілізації. На святій землі України постануть новий український етнос, нова українська нація, нова Українська держава.

Протягом тисячоліть своєї еволюції Український Фенікс багато разів відроджувався з попелу, знову і знову творячи нові могутні держави. Україна — країна сонячного світла і духовних енергій — скидає з себе тисячолітні пута жертви, меншовартісності, невірства, облудних стереотипів, затьмареної свідомості, скидає з себе вікові москальські кайдани.

Головна особливість українців у тому, що вони володіють досвідом самозцілення, внутрішньої трансформації і мають доступ до найпотужнішого у світі арійського сонячного егрегора. Це дає їм ясність мислення, віру в себе

(а не перевернутий вверх ногами синьо-жовтий!) — Сонце над блакиттю.

Жовтий, золотий (сонячний!) — це знак Творця! Що може бути вище Нього?!

Перевернутий синьо-жовтий стяг — це символ занепаду і старої епохи, коли матеріальне домінувало над духовним. Всі попередні роки незалежності України населення обирало матеріальне, а не духовне. Голосували за дешевий москальський газ, зниження тарифів, місячну зарплату вчителям у \$4 тис., травневі шашлики, заглядання у вічі вбивці путіну.

Замість свободи обирали хліб і видовища «95-го кварталу». Тому не маємо ні свободи, ні хліба. Отримали президента-малороса, захмарні зарплати й пенсії для чиновників-корупціонерів і повномасштабну війну з реальною загрозою втрати незалежності України. Сотні тисяч загиблих, покалічених. Країна перетворена на руїну

Олександр САКВА

Найскладніше для журналістів, що замірилися на інтерв'ю з чільником Національного інституту серцево-судинної хірургії імені Миколи Амосова, академіком Василем Лазоришинцем, — застати директора в кабінеті: він переважно в операційній або в місті в справах Інституту чи Академії медичних наук України. Ось і цього разу: ми — в приймальню, а Василь Васильович іде до хворого, якому екстрено знадобилась повторна операція. Та розмова відбулася, правда, за три години потому.

■ Василю Васильовичу, ваш Інститут стало долучається до написання Радіодиктанту національної єдності. В цьому році у нарахував кілька десятків учасників символічної акції з Інституту. А як вам у школі давався диктант?

— Без проблем. Я ж золотий медаліст, і предметів, що мені б давалися важко, не мав. Диктант — це п'ятий і шостий класи, далі були вже твори, які я теж писав залюбки.

Що ж стосується Диктанту єдності, то рекордним за кількістю в нас був минулий рік — у його написанні тоді брали участь більш ніж 100 амосовців на чолі з директором. Впоралися гідно. А долучилися ми до всеукраїнського заходу з початку ворожого вторгнення, тобто писали втретє. Ініціатором виступила завідувачка науково-навчального відділу, доцент Вікторія Кордонько. Її охоче підтримали в колективі, особливо молоді, працівники в нас грамотні, тож і з текстом Оксани Забужко особливих утруднень не виникло.

■ Ви з групою співробітників Інституту в складі української медичної місії нещодавно побували в Сеулі. То українська вже звучала і в Південній Кореї?

— В колі співвітчизників — безумовно. Та міжнародне спілкування й виступи на заходах навчальної програми здійснювалось, звісно, англійською. В Інституті Амосова, до слова, не приймають фахівців без знання іноземних мов. Я, приміром, у школі вивчав французьку, яку при нагоді, втрапляючи в Париж, радо шліфую практично, але знаю й англійську, адже вся спеціальна література видається нею, доповіді й повідомлення — теж.

У Сеулі була цікава, напружена й різноманітна програма, спрямована на подолання серцево-судинних хвороб в Україні, усталення навичок створення медичних проєктів. Особливо нам сподобалось те, що навчання менеджменту в царині охорони здоров'я було організоване за всіма профільними напрямками: анестезіологія, кардіологія, ультразвукова діагностика та кардіохірургія. Південна Корея — країна новітніх технологій, тож повчитись у корейських колеґ дійсно було чого.

■ Виступаючи в Сеулі, ви навели вражаючу статистику. Виявляється, минулого року фахівці Інституту Амосова здійснили 10 200 операцій різної складності. В перерахунок йдеться про неймовірну кількість — 27,9 оперативних втручань на добу!

Як це можливо? Тут немає помилки?

— Особисто я цей обсяг клінічної продуктивності вважаю для нас недостатнім. В Інституті працюють 93 наукові співробітники, що, крім академічних занять, успішно оперують, бо найглибше знають свою царину. Ще є 200 лікарів і 400 медичних сестер. Це вагома кількість спеціалістів, здатних працювати інтенсивно і вправно. В нас 16 операційних столів, три лабораторії електрофізіології, декілька ендovasкулярних лабораторій для дітей і дорослих тощо.

У мирний час ми щодня здійснювали до 50 хірургічних процедур, це десь 20 операцій на відкритому, зупиненому, серці, близько 5 дитячих операцій і 25 ендovasкулярних втручань. Коронарографія і стентування додавались як важливі, але допоміжні процедури. Зараз, унаслідок людської стресозалежності, кількість ішемії серця збільшилась на 20%. Отже, й наша допомога хворим має бути підвищена. Рахуємо нормативи. В країні з 40-мільйонним населенням, за євростандартом, має виконуватись 140 тис. операцій на рік. В минулому році 49 кардіохірургічних центрів України, а з них 36 — з повним обсягом профільної допомоги хворим, зробили 28 тисяч повноцінних операцій і 60 тисяч маніпуляцій. Тобто по операціях це п'ята частина від того, що треба здійснювати, по коронаграфії і стентуванню — 30%. Як не оцінити — замало.

З іншого боку, коли я доповів про нашу практику колеґам з Південної Кореї — навіть кількість і перелік напрямків хірургічних втручань, вони не йняли віри. А перед від'їздом по секрету сповістили, що відеозапис цієї доповіді переглядали в міністерстві охорони здоров'я республіки, а вже за три дні потому відбулося зібрання чинних кардіохірургів країни, де обговорювали заходи з поліпшення їхньої роботи з огляду на українські показники. А треба визнати що і наука, і клінічна практика Південної Кореї — найвищого ґатунку, тож визнання нашого рівня такою спільнотою варте уваги.

Завдяки чому ми досягли подібних результатів? А саме внаслідок того, що Інститут Амосова як науково-дослідна установа має привілей розвивати найбільш наукоємні та інноваційні напрями в кардіохірургії. І цією стратегічною можливістю ми послуговуємось активно і в повному обсязі. Як наслідок,

на працюючому серці усуваємо ішемію — і це становить 98% від загальної кількості операцій (в Європі та світі, зважає, цей показник не перевищує 25%), далі йде інфекційний ендокардит — 6 тис. операцій, лікування патології аорти, де без хірургічних втручань у 90% випадків летальний фінал неминучий. Таких операцій на рік набирається близько 5 тисяч.

Набуває в нас ваги й різноманіття акушерська кардіологія, що має місце лише в розвинених державах світу. Не меншає вроджених вад серця — як класичних, так і ендovasкулярних, стало є й статистика порушень його ритму. В останньому сегменті кардіохірургії Інститут Амосова є найкраще обладнаною й технологічно досконалою медичною установою не лише України, а й, схоже, на теренах Східної Європи.

Тож, завершуючи тему хірургічного звантаження кардіохірургів країни, переконаний: його можна суттєво підняти, та тільки за умов істотного поліпшення забезпеченості чинних центрів відповідним обладнанням, що, звісно, потребує значних цільових капіталовкладень, а грошей у воюючій державі зараз, як знаємо, обмаль.

■ Часи нині дійсно люті, та вам вдається знаходити благодійників, аби розвинути матеріально-технічну базу Інституту. Що ви виділили б з останніх придбань установи?

— Те, що найбільш запитане. Ворог уперто виводить з ладу енергетичні об'єкти нашої країни. Попереду — зима, а розриви в електропостачанні під час операцій неприпустимі. Тому я щиро втішився, коли американці подарували нам 10 павербанків ємністю 13,6 кіловат кожний, що вкрай потрібно з огляду на можливі проблеми з живленням наших операційних і лабораторій. З цією фундацією також досягнуто домовленості про встановлення їхнім коштом сонячних панелей для потреб Інституту. Корисним буде додаток зеленої енергетики.

А 14 листопада ми відкрили капітально реконструйовану дитячу реанімацію.

■ Тим часом новини з сайту вашого Інституту читаються інколи, мов хроніка моторошних подій. Приміром, жінку на 37-му тижні вагітності з розшаруванням аорти везли в операційну в стані клінічної смерті. А в одній з ваших пацієнок з постміокардичним кардіосклерозом й АВ-блокадою серце до лікування зупинилось 1 500 (!)

■ ПРЯМА МОВА

Інститут

Інститут Амосова не лише ствердив своє мирне покликання, а й став військовим шпиталем

Академік Василь Лазоришинець.

разів на добу. Хіба це можливо? Як таких хворих рятують?

— Досвід, медичний клас, термінові оперативні дії. Хірургам не випадає перейматись панічними емоціями, доки не зроблено все, що в їхніх силах, стосовно конкретного випадку. Тому — по черзі. У вагітній жінки з розшаруванням аорти, не опинись вона в нашому відділенні акушерської кардіології, шансів на порятунок і справді не було. Напередодні пацієнтці допомогли розродитися — на світ з'явилась здорова дівчинка. А зранку наступного дня було проведено восьмигодинну операцію з протезуванням аорти й встановленням трьох клапанів серця. Життя Ірини врятовано, вона відновлює сили. І так, цей випадок — справжнє диво. Хоча в цілому ми маємо вже близько 140 операцій, в результаті яких усі породили живі.

Що ж до частих зупинок серця, то вони миттєві, і цій хворій теж допомогли. Дарії зробили кардіостимуляцію, й уже наступного дня виписали. Порушення ритму серця й провідності в неї зняті, АВ-блокада більше не реєструється, потреба в кардіостимуляторі відсутня. Такими є сьогоденні спроможності Інституту Амосова.

■ Однак є унікальні операції, зокрема пересадка серця. А в Україні, за невогнаних старань амосовців, ці хірургічні втручання проводяться все частіше — в Києві, Вінниці, Хмельницьку... Крига скресла?

— Схоже на те. Адже, скажімо, за минулий рік ми з коле-

ґами по всій Україні здійснили 61 трансплантацію серця. Однак справа йде не так упевнено, як би нам хотілося, причому з однієї причини — недостатньої кількості донорів. Тема делікатна, що нерідко виявляє неналежну сумлінність наших колеґ в регіонах, та сподіваємося, з часом ми здолаємо й це.

■ Є факти, що в Інституті Амосова навіть під час війни приїждять лікуватися іноземці. Це колишні громадяни України?

— Не завжди. Приміром, 23 лютого 2022 року ми прооперували громадянина Америки, а 24-го спалахнула війна. Він в Україні працював за контрактом, а після виписки повернувся до США.

■ Чув ваше телеінтерв'ю, в якому ви зачепили тему лідерства української медицини. На сьогодні — де ми в кардіології на чільних місцях?

— Є всі підстави вважати, що ми зараз справді перебуваємо серед кращих кардіохірургічних шпиталів Європи й Америки. Підтвердженням цього є, зокрема, те, що від 25 до 40 публікацій наших спеціалістів з'являються в міжнародних журналах щорічно, а в науково-метричних базах до 75 статей на рік дають лише співробітники Інституту Амосова. Нам регулярно надають трибуну для доповідей на Європейському з'їзді кардіохірургів, Бостонському з'їзді кардіохірургічної асоціації, конгресах, симпозиумах і конференціях у Лісабоні, Стамбулі, Лозанні, Севільї, Мюнхені, Лондоні й Х'юстоні — називаю міс-

Міцніють, набуваючи змісту, спільні навчальні програми й взаємообмін досвідом українських хірургів з колеґами з Південної Кореї.

ПРЯМА МОВА

ДИВА

ця проведення заходів цього року. Ми робимо доповіді й проводимо лекції, відбір тем для них завжди суворий, тож така широка співучасть наших спеціалістів у цій роботі свідчить і про визнання, й про актуальність науково-клінічних розробок Інституту. Вчимося ми — вчаться й у нас.

Зазначу, що за всієї складності організації стажування за кордоном поточний рік не виявився для нас у цьому сенсі порожнім: стажування пройшли четверо наших посланців: у Японії — в клініці Університету Канадзава, в США — в Масачусетському госпіталі, в Туреччині — безпосередньо в Стамбулі, та у Великій Британії — у Віндзорі. Молоді лікарі повертаються звідти з хорошими фаховими надбаннями, підвищеним рівнем, планами впровадження засвоєних новітніх зразків і технологій в арсенал рідного Інституту. Треба лише добиватися, щоб стажувань було присутньо більше.

Цьогоріч Інститут випустив 40 інтернів. Вдається когось залишити собі?

— Ясна річ, найкращих. За останні роки амосовці прийняли до своїх лав 15 добре підготовлених фахівців. До того ж, за рахунок учорашніх інтернів ми маємо можливість укомплектувати нові медичні заклади. Найближчим часом будуть відкриті кардіохірургічні центри в Чернівцях, Сумах, вже другий за рахунком центр відкривається в Чернігові — всі вони, як і наступні, потребують кваліфікованих кадрів. Й випускники-інтерни — надійний резерв для новостворених установ, адже вони в нас вчаться три роки, не втрачають зв'язку з Інститутом надалі, тож у їхній особі маємо належно грамотних професіоналів.

Під'їжджаючи до Інституту, звернув увагу на крани, які застигли біля 8-поверхового недобуду — майбутнього корпусу вашої установи, що має подвоїти її клінічні спроможності...

— Вони вже часом працюють, як і люльки, з яких монтують боковий фасад корпусу, встановлюючи скло. В цьому році, дяка уряду, нам виділили 50 мільйонів гривень — на внесення змін до проекту, ухваленого в 2018-му. Будівельні норми не стоять на місці, тож корпус, приміром, згідно з новими вимогами, не може бути прийнятим до експлуатації, якщо він не має обладнаного бомбосховища. Є й інші приписи, що мають бути виконані.

Йде війна за долю України, та не стихає, здається, й битва за будучину медичної академії. Ви — віцепрезидент НАМН, тож ситуація на цьому фронті вам відома достеменно. Що від Академії хочуть вороги зараз?

— Її знищення. А головне позбавлення НАМН державного фінансування без перехідного періоду — прямий і прищвидшений шлях до її зліквідації. Всі наші заклади є монопрофільними, і механічне застосування економічної моделі, дієздатної для лікарень, призведе до неминучого колапсу в роботі інститутів НАМН. Тому не можу не висловити подяку міністру охорони здоров'я Віктору Ляш-

Інститут Амосова активно виховує перспективну молодь — для себе й кардіологічних центрів України.

Директор Інституту з колегами рятують дитяче серце.

ку, що це розуміє і співпрацює з нами щодо створення й наповнення стабілізаційного фонду, покликано підтримати установи Академії на фазовому переході до нових умов господарювання, аби жодна з них не пропала з медичної мапи України. Завдячуємо ми й профільному комітету Верховної Ради та Міністерству фінансів країни — кошти на комунальні платежі і науку, хай і в скорочених обсягах, їхнім підкуваням ми все ж отримуємо. (Жаль тільки, що темпи зростання тарифів цю допомогу нівелюють).

А треба зазначити, що в інститутах Академії працюють до 18 тисяч співробітників, які виконують більш ніж 120 тисяч оперативних втручань на рік, і йдеться про операції найвищого спеціалізованого ґатунку і складності. Крім наших спеціалістів, подібні медичні послуги не здатен надати ніхто. По допомогу до фахівців НАМН щороку звертаються два мільйони хворих. Тому фінансування лікувальної роботи, що здійснюється установами НАМН, має бути виваженим, мудрим і багатоджерельним. Держава стояти осторонь у цьому питанні не повинна, адже це зачепить загальні життєві інтереси великої кількості громадян України.

На ваш погляд, Академія зараз робить усе необхідне, аби вибити з рук її недругів надумані й скороспілі аргументи проти існування НАМН? Вона зараз — боєць?

— Я дотримуюсь думки, що мир кращий війни й цивілізовані люди можуть і зобов'язані домовлятися. Та й при ближчому розгляді проблеми з'ясується, що вирішити треба лише джерела оплати нашої лікувальної роботи. А ось медичні послуги тематичним хворим повинна од-

нозначно фінансувати держава. Без науки нема майбуття, поступу медицини, а зрештою — й розвиненої держави. Тож, хто б як нас не гробив, співпрацювати треба з усіма учасниками процесу. Адже вже очевидно — розраховувати на державні кошти можна лише після виконаної роботи (крім пошуково-наукової). Такою є даність, і ніякої катастрофи для зрілих, відповідальних управлінців я тут не бачу.

Василію Васильовичу, ми починали інтерв'ю зі згадки про Радіодиктант національної єдності. Коли б ваша воля, як би ви назвали диктант-2025, чому присвятили б?

— Без варіантів — Перемозі! Не уявляю українця, що не жадав би нашої звитяги в найближчому часі. Бог дав Людині життя, а схиблена кремлівська погань насилає в Україну лави потвор і вбивць, які нищать все живе, що постає проти нелюдів. Смертям немає ліку, гинуть воїни й мирні жителі, балістичні ракети й тритонні авіабомби б'ють в пологові будинки, дитсадки, лікарні і школи, багатоповерхівки й середмістя. Дітей викрадають й вивозять в орду, покалічені вважаються вцілілими, русня пре як сарана, та безкарність скінчилась, відплата знаходить вироки кожну мить.

У медиків — свій фронт. З початку рашистської навали — часів АТО 2014 року — в нас виник і вповні розвився напрям військової хірургії серця й магістральних судин. У складних умовах воєнного стану відбулась трансформація установи, й Інститут Амосова став багатопрофільним військовим шпиталем. В підсумку, за роки нашестя в нас прооперовано 2 300 військових, з них 150 — це бойова травма. З людського серця виймаємо метал, скло, пластик, деревину.

Брятує і вбережи!

З суто фахової точки зору, це унікальний матеріал, якого натепер не має жодна медична світу. Інститут надає високоспеціалізовану допомогу у випадках ураження серця, магістральних судин і грудної клітки — як воякам, так і постраждалим цивільним. До нас скеровуються найважчі пацієнти з найскладнішими клінічними станами, нерідко — з передової. Це зробило відділення військової хірургії амосовців провідним місцем порятунку тяжкопоранених, відпрацьовано чітку маршрутизацію й протоколи їхньої евакуації. Розроблено новітні методики операцій воякам з мінно-вибуховими ураженнями, зокрема способи вилучення металевих уламків із серця неодимовими магнітами. Звісно, лікуємо й типові «мирні» патології серця й магістральних судин. Певен: наш Засновник — Микола Михайлович Амосов, що стосило оперував бійців у Другу світову війну, своїми нащадками пишався б.

Ось кажуть: усе геніальне — просто. А серце — просте?

— Після мозку й вищої нервової діяльності воно — найскладніше з решти органів людини. В ньому відбуваються фізичні скорочення, низка біохімічних та електрофізіологічних процесів, воно має дубльовані системи захисту. Це цікавий, бентежний, добре вивчений, але й дещо містичний орган, адже багато хто вважає, що серце — вмістилище людської душі. Тому пізнання — пізнанням, а серце завжди зберігатиме свою незбагненність. Микола Михайлович Амосов був переконаним атеїстом, але й він на схилку літ казав: «Можливо, й не Бог, але щось таки є». Так і з серцем.

А загалом, у медицині простота цінується? Простота клінічних рішень, простота операцій?..

— Висока простота в кардіохірургії досяжна одиницям — високоінтелектуальним, високопрофесійним і всебічно підготовленим. По всьому фронту завдань. Приміром, коли створювали кардіостимулятор, спочатку всі досліди проводили на незігрітому серці — й результату не мали. Та ось хтось здогадався, що експерименти слід робити на серці з температурою тіла — і справа пішла. Той, хто здогадався, — був готовий до осяяння, йому і далось. Простоти, що межує з геніальністю, належить заслужити. Диво треба готувати.

Василію Васильовичу! Дозвольте наостанок не службове й не фахове, а, швидше, світлоглядне запитання. Особисто ви щодня, а в дні операцій — напевне, бачите недосконалість, помилки, а то й потворність Природи. Немовлята, що поступають до вас, мають такі жахливі й нежиттєздатні сердечка, що лишається лише спитати: а їм це за які гріхи? З огляду на подібне, вас не вражає недбалість і неухваля Творця до людини, яка це, по суті, й не жила? Як ви загалом за цих обставин ставитесь до Божого світу?

— Спочатку суттєве уточнення. Всевишній у сердечних покручах, що нам дістаються, не винен. Генетичні й органічні зміни й деформації в організмі людини, із серцем включно, в своїй гезезі завжди мають людський фактор, скажімо так — нездоровий спосіб життя батьків, дідів, когось із родинного ланцюга. Вроджені вади переважно є наслідком їхніх серйозних зловживань — для мутації потрібні вагомі причини. Генетично вади серця передаються в десятки відсотках випадків, решта — фактори ризику: хвороба матері під час вагітності, неналежний спосіб життя в той же період тощо. Тож кардіохірурги усувають не Господній недогляд, а людське ставлення до власного здоров'я і як наслідок — до здоров'я роду. Й ради на це немає. Точніше, є — у вигляді хірургічної віртуозності лікарів-амосовців. Недарма кажуть: ми — руки Спасителя.

Що ж до Божого світу, він немовто прекрасний. Я бував у світах, ледь не на всіх континентах — планета Земля неймовірна! І притомна, розумна, здорова, натхненна людина здобує Божого образу не ганьбить. А вже Україна! Я не маю поетичного хисту, тож просто нагадаю вам рядки з вірша Павла Гірника: «У зимну днину, в лиху годину // летіли гуси над білим ставом. // А вагав крикнув, що Україна, // і серце стало». ■

КНИЖКОВА ШАФА

Міцна зброя в тилу

Історія завжди на часі

Анна КРИНИЦЬКА
Сумська область

Немов потаємні струни, що тягнуться крізь віки, історія рідного краю відлунує в серці кожного з нас. Вона — невід’ємна частина нашої ідентичності, наше коріння, що живить і наснажує душу, освітлює шлях до самопізнання, допомагає зрозуміти, хто ми є і звідки прийшли. Наша історія — це не просто хронологія подій, це жива тканина часу, зіткана з тисяч людських дол, випробувань і перемог.

У Конопотському індустріально-педагогічному фаховому коледжі Сумського держуніверситету відбулася презентація книги «Василь Різниченко. Нариси з історії Чернігово-Сіверщини», яку в жовтні представили упорядниці Любов Кіяшко, Зоя Сніжок, Ірина Паламарюк, співробітниця Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця» у місті Батурина. Видання вийшло в київському видавництві «Кліо» за благодійної підтримки мецената, почесного президента Благодійного фонду «Спадок Гетьманщини», конотопця Євгена Сура. Робота над книгою тривала впродовж дев’яти років.

Василь Різниченко (1892—1938) — уродженець Конотопа, видатний краєзнавець, історик, бібліограф, один із яскравих демографів, репресований більшовицьким тоталітарним режимом. Справжнє прізвище — Різников (російською — Резников). Особливістю конотопської презентації було те, що цього разу ми мали чудову можливість почути справжні відкриття та нові факти з життєвого шляху Василя Федоровича.

Зустріч модерувала Тетяна Радько, викладачка коледжу, очільниця музею історії освітнього закладу, волонтерка, упорядниця книги нарисів з історії Політехнічного технікуму КІСумДУ та натхненниця багатьох культурно-просвітницьких заходів коледжу.

На презентацію завітали Тетяна Кербут, директорка Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця», випускниця Політехнічного технікуму КІСумДУ (нині — КФК СумДУ), і Зоя Сніжок, наукова співробітниця заповідника, одна з упорядниць видання, а також представники закладів освіти та культури міста, Попівської громади, представники місцевої влади, громадських організацій, історики, краєзнавці, здобувачі освіти коледжів.

Захід розпочався хвилиною мовчання, присутні вшанували пам’ять всіх захисників і захисниць України, які за незалежність держави віддали найцінніше — своє життя.

На початку зустрічі Тетяна Радько зазначила, що завдяки Збройним силам України маємо можливість сьогодні писати та видавати книги, презентувати нові дослідження:

«Попри всі виклики та численні трагічні події, ми продовжуємо творити, вивчати, пізнавати, ділитися знаннями з прийдешніми поколіннями. Там, де наші захисники та захисниця тримають оборону, продовжує битися серце української культури, розвивається наша наукова думка, народжуються важливі творчі проекти».

На презентацію завітав Павло Дудко, голова Конопотської районної державної адміністрації — начальник Конопотської районної військової адміністрації. Він наголосив, що в нації, яка не знає, не поважає свою історію, немає майбутнього:

«Державність міцно стоїть на трьох стовпах — історія, культура, мова. Якщо ці складові будуть закладені в нас з дитинства, то метастази ворога не зможуть поширитися на нашої землі. Ми маємо пам’ятати та вивчати історію України».

Аліна Івашченко, заступниця голови правління БФ «Спадок Гетьманщини», додала, що презентація видання «Василь Різниченко. Нариси з історії Чернігово-Сіверщини» є надважливою подією

Презентоване видання «Василь Різниченко. Нариси з історії Чернігово-Сіверщини».

загальноукраїнського масштабу, бо це «сторінка нашого паспорта ідентичності, міцна зброя в тилу».

Перед учасниками поважного зібрання виступила одна з упорядниць видання — Зоя Сніжок, яка розповіла про його структуру, детально ознайомивши присутніх з чотирма тематичними розділами книги («Українська революція», «З історії Гетьманщини», «Питання краєзнавства», «Українські діячі бджільництва»). Для передачі тексту упорядники використували дипломатичний стиль (цікаво, що слово «Конопот» Василь Різниченко у своїх розвідках вживав як «Конотіп»). Зоя Сніжок зауважила, що Василь Федорович збирав кожне друковане слово про Батурина (навіть рецепти батуринських коржиків, пива) та загалом упорядкував 349 джерел з історії цього міста. Також дослідниця запросила всіх охочих відвідати виставку «Дослідники минувшини Батурина початку ХХ століття», де науковці заповідника представили оригінали брошур Василя Різниченка.

Учасники заходу мали унікальну можливість «прогулятися» тим історичним Конопотом, у якому жив до від’їзду в Київ Василь Федорович. Цей екскурс у минуле провів в. о. директора Конопотського міського краєзнавчого музею ім. О. М. Лазаревського Олександр Акуліч. Присутні побачили Собор Різдва Пресвятої Богородиці (нині тут пам’ятник Т. Шевченку біля Конопотського ліцею № 2), Миську думу (тут працював батько Василя Різниченка), Будинок казначейства, Комерційного училища (сучасна будівля міськвиконкому); побували на центральній площі міста — Соборній, яка простягалася неподалік будинку родини (вул. Успенсько-Троїцька, 2), біля Церкви Успіння Пресвятої Богородиці (зараз на цьому місці знаходиться будівля, яку містяни знають як «будинок червоний»), Храму Олександра Невського (зараз тут приміщення митниці), пройшлися Соснівським шосе (сучасний проспект Миру), побували на вокзалі, що згодом буде зруйнований німцями, а також біля будинку Степана Пономарьова на вулиці Ярмарковій, що був знищений у 2000-х рр. Олександр Акуліч зауважив, що, на жаль, від того старого історичного міста Конопот залишилося десь десять відсотків. У 30-х, 40-х та 70-х рр. ХХ ст. майже все було зруйновано.

Викладач історії Класичного фахового коледжу, краєзнавець, автор розвідок з історії Конотопа Олександр Євтушенко представив своє дослідження архіву Церкви Успіння Пресвятої Богородиці, парафіянами якої і були члени родини Василя Федоровича. Метричні книги знаходяться в Державному архіві Сумської області, а інші документи завдяки повітовому музею, який займав окреме приміщення в церкві, вдалося зберегти. Окрім рідкісних світлин, архів включає в себе кадрову документацію, документи на замовлення, листи священної династії Крачковських (до речі, Петро Григорович Крачковський був духовником родини Резнікових, а Олександр Петрович Крачковський — Олена Василівна Крачковська — хрестними батьками деяких дітей родини), плани території церкви, проєктні документи і т. д. Із ревізьких казок, що охоплюють найбільший ма-

Команда, яка підготувала презентацію для освітян та культурної спільноти Конотопа. Фото автора.

сив документів, можемо дізнатися про історію церкви, хто та які мав духовні звання і які обіймав посади; зустрічаємо такі відомі нам, як конотопцям, прізвища: Пономарьови, Золотоверхи, Пампури, що вказує на те, що ці родини теж походили з духовенства. Олександр Валерійович представив також унікальний документ — лист Іллі Лисенка, відомого конотопського іконописця, до тодішнього настоятеля Леонтовича щодо виготовлення іконостасу для Церкви Успіння Пресвятої Богородиці.

Вельми інформативним та наповненим новими фактами був виступ зведеного в місті своїми краєзнавчими розвідками Сергія Юшкова. Він ознайомив присутніх з ключовими моментами життєвого та професійного шляху батька Василя Різниченка — Федора Пилиповича Резнікова. Вивчаючи його «Послужний список про службу» (1896), Сергій Васильович виокремив такі цікаві факти: народився Федір Пилипович у 1832 р. на Кролевеччині, у родині міщан, отримав домашню освіту. У 1854 р. переїхав до Конотопа, де працював штатним фельдшером Конопотського лікарні. Перебував на державній службі в Москві, а в 1877 р. повернувся до Конотопа. Був колезьким асесором, секретарем, титулярним радником. Обирався гласним Конопотської міської думи п’ять разів. Приблизно в 1899 р. залишив державну службу. Побудував будинок біля церкви Успіння Пресвятої Богородиці (вул. Успенсько-Троїцька, 2). Ще в цьому документі зазначено, що голова родини мав ділянку 25 десятин у передмісті Батурина (можливо, у Василя Федоровича інтерес до Батурина зародився саме там).

А найбільший резонанс та відгук у присутніх викликала доповідь конотопки, дослідниці минувшини Ніни Іванової, яка дослідила метричні книги конотопської Церкви Успіння Пресвятої Богородиці та бредувала детальний генеалогічний зріз родини Резнікових. І виявилось, що у Василя Федоровича був насправді не один брат, про якого згадували в Батурині, а велика родина: окрім нього, 10 (!) братів та сестер (на жаль, деякі померли ще в дитячому віці). Матері Василя Федоровича Олександрі Михайлівні (народженої, можливо, Марип) на момент укладання шлюбу було 19 років (батькові — 41). Також відкриттям для учасників заходу було те, що справжнім власником одного з відомих конотопських фотосалонів початку ХХ ст. був насправді не Василь, а його старший брат Володимир Федорович Резніков. Зокрема, дослідниця наводить такий аргумент: світлина «Хор Успенського собору м. Конопот» датується 1909 р. Василью на той час 17 років, а Володимиру — уже 25. На початку так званого «сімейного бізнесу» цей фотосалон розміщувався в родинному будинку, а згодом для роботи було побудовано окремий павільйон. Василь Різниченко теж опанував новомодну справу фотографування. До речі, усі гості презентації мали можливість побачити унікальні світлини з власного родинного архіву пані Ніни, зроблені саме в цьому фотосалоні, та дізнатися про інші світлини, виставлені на аукціоні: «Хлопчик з обручем», «Мати, дівчинка, хлопчик, пєсик», «Церковно-парафіяльна школа Конопотської Миколаївської церкви», «Трое хлопчаків у форменному одязі» тощо.

На зустрічі виступив викладач іс-

торії Конопотського індустріально-педагогічного фахового коледжу СумДУ, кандидат історичних наук Віталій Хоменко. Він представив учасникам заходу ґрунтовну доповідь про Конопот у роки Української революції (1917—1923). У цей період Василь Різниченко вже не проживав у нашому місті, але постійно слідкував за життям містечка. Віталій Олександрович підкреслив, що події в Конопоті — це регіональний відбиток революційних подій у країні. Досліджуючи історію Конопотщини, в одному з онлайн-архівів періодики пан Віталій натрапив на статтю Василя Різниченка «Пам’яті конотопців», опубліковану у вересні 1919 р. у газеті «Рада» в рубриці «Жертви чрезвычайки». У цій роботі Василь Федорович характеризує репресивні дії російських більшовиків; наводить перелік конотопців, які брали участь і загинули в боротьбі проти більшовиків. Віталій Хоменко зауважує, що ця розвідка передувала вже відомій нам статті «Більшовики в Конопоті», опублікованій у газеті «Промінь» у жовтні 1919 р. Також історик ознайомив учасників презентації з літературою про історію Конотопа і зазначив, що такі джерела посилюватимуть інтерес молоді до вивчення історії:

«Не тільки зброєю, а й шляхом історичних досліджень слід перемогти ворога. Це важливо для формування української ідентичності в умовах російсько-української війни та наш вклад у майбутню перемогу. Тож історія завжди на часі!»

Також на презентації своїми враженнями від видання «Василь Різниченко. Нариси з історії Чернігово-Сіверщини» поділився радник директора Класичного фахового коледжу, кандидат фізико-математичних наук Віталій Бібик. Він зупинився на розділі книги під назвою «Українські діячі бджільництва». Віталій Володимирович зауважив, що Василь Різниченко, збираючи по крупинках інформацію про наших пасічників — Петра Прокоповича, Миколу Цвіта, Степана Панамарьова, Якова Костенецького, Степана Великдана, залишив нам неоціненний спадок. Він дивився у майбутнє. Цікаво, що пізніше австро-німецький біолог та етолог, лауреат Нобелівської премії з фізіології і медицини Карл фон Фріш, займаючись вивченням поведінки бджіл, довів, що вони передають один одному інформацію з допомогою серії ретельно розроблених танців: своїм танком бджоли сигналізують не лише про місце здобування корму, а й про зручне місце для поселення нового рою.

Насамкінець зустрічі Тетяна Радько подякувала всім присутнім за увагу та небайдужість до історії рідного краю та запросила до пошуку і співпраці. Вона вкотре наголосила на необхідності подальшого дослідження постаті краєзнавця Василя Різниченка: «Можливо, ви зможете знайти інші розвідки вченого, адже він мав численну кількість псевдонімів; може, вам до рук потраплять світлини, зроблені в родинному фотосалоні Резнікових, або ж фото самого Василя Федоровича, адже досі не знайдено жодної (!) його фотографії, навіть у слідчій справі. Ще цікавіше — знайти нащадків роду, яких, як ми сьогодні дізналися, було чимало. Нам є чим пишатися і ми маємо знати історію рідного краю!» ■

Костянтин РОДИК

■ КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

Нова збірка оповідань Владислава Івченка «Книга втрат і нестач» (К.: Темпора, 2024) — що в ній нового, як порівняти, скажімо, з двома попередніми, «Спочатку їх було шістьдесят» та «Після 24-го» (обидві — 2022 р.)? А головне, чи змінилося щось у проблематиці та стилістиці відтоді, як письменник пішов на фронт?

З одного боку, це той самий Івченко — майстер коротких пружних сюжетів, що не лишає читачеві вибору: мусить дістатися кінця. Та якщо раніше інтрига була понад усе, тепер щодалі цікавіше, хто саме і як нею опановує. Умовно кажучи, у конкретній історії з'являється власний детектив. Тобто, нарешті проявляється персоналізація героїв — ми вже не просто заковтуємо блесну-інтригу, а бачимо-уявляємо мовця-оповідача, який постає в адекватній мовленнєвій ситуації, а відтак і починаємо довіряти йому.

У Івченка відмінний слух на комунікаційні шуми — це відчутно навіть у його ранніх творах. Вже тоді через те різноголосся було не розібрати, де межа між «на реальних подіях» і чистим вимислом. Це те саме, що робив Гоголь, змушуючи нас повірити в реальність абсурдної історії через довіру до адекватних мовних презентацій персонажів.

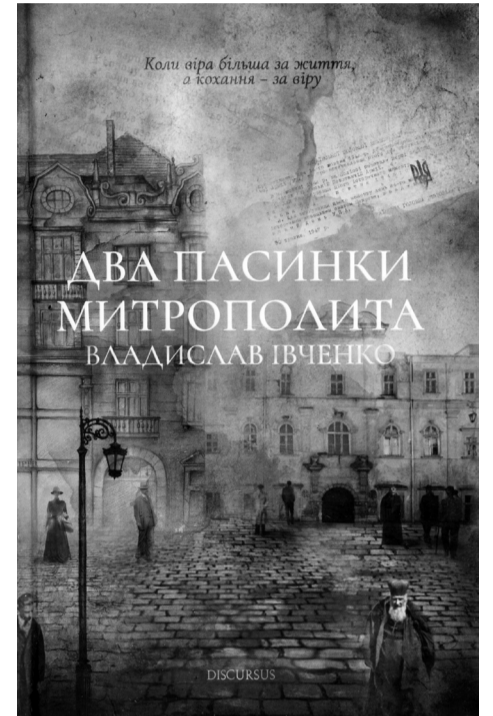
Утім, Івченкові це мистецтво далося не відразу — довгий час він був у полоні чистого сторітелінгу. Як-от у романі «Ноги» (2019), де сліпучий блиск ідеї-історії компенсував слабку розпізнаваність мовленнєвих характеристик дійових осіб. Та вже у збірці «Після 24-го» спостерігаємо різкий розворот у бік їхньої мовної ідентичності. Аж так, що саме час згадати незабутній зразок Ремона Кено «Вправи зі стилю».

У «Книзі втрат і нестач» наш автор фактично стає драматургом, регулювальником реплік. Із завданням дати читачеві змогу не лише чути, а й бачити. «Режисерські» ремарки-коментарі мінімізуються й максимально фокусуються. Як-от: «Тут і повістка не забарилася. Военком зрадів, коли побачив Чани, а потім спохмурнів, коли зрозумів, що Чани не вирішувати прийшов, а збирається до армії». Часом редукція сягає символічного рівня: «Шепотів під ніс і хотів вбивати». Решта — реалітешоу.

Звісно, це про війну. Але насамперед це таке собі величезне панно портретів людей війни. Фактично, це тривання двотомового роману «2014», звідки до нової книжки приходять коліс другорядні персонажі й перетворюються на головних у котромусь з оповідань. А ті, що верховодили в романній історії, тепер зближують в епізодичних ролях. Такий собі колективний життєпис знайомих зі Сум (Оклункова). А у провідного журналіста міської газети їх чимало у геті різних прощарка. Івченко навіть написав коліс «путівник» історією повсякдення міста початку Незалежності — «Ліхії дев'яності: як не сумували Суми» (К.: Темпора, 2015). І там є цікаве узагальнення щодо сучасного ментального здоров'я земляків: «Те, що відбувалося на Сумщині в 1999–2004 роках (за «донецького» губернатора В. Щербаня. — Авт.), було генеральною репетицією донецького нашестя на Київ у 2010–2014 роках... За часів правління Щербаня Сумщина перетворилася на опозиційний регіон і почала голосувати не як Харківщина, а як Волинь. Сумська область і Суми отримали справжнє щеплення і стійку відразу до будь-якої донецької влади».

Оті «щеплені» сумчани й пішли на війну ще 2014-го: робітники і службовці, кримінальники й навіть дрібні «прокурорські». Відтоді пошук екстремі в «маленьких українців» посідає у творах Івченка щодалі більше місця: що утримує людину в межах людськості, а що занурює її до тваринної матриці? Таку «точку неповернення» віднаходимо чи

Драматург Івченко: скажи, хто твій друг

не в кожному його тексті. Й навіть є цілий роман, присвячений «дослідженню» процесу ініціації: «Два пасинки митрополита» (Брустури: Дискурсус, 2024).

Формально роман пов'язаний з Андреем Шептицьким. Проте «біографічним» його аж ніяк не назвеш. Не те щоб автор вільно поводить з життєписом митрополита — просто Івченка цікавить лише мітологізована пам'ять про того славетного чоловіка. Не важить навіть, чи насправді були в Андрея ті два пасинки — його етична, психологічна та суспільна аура творять декорацію, яка мотивує карколомні метаморфози свідомості обох головних персонажів. (Тут — саме у дужках — варто сказати, що епізодичними персонажами вигулькує багато хто, включно з Шухевичем та... Іваном Карповичем Підпригорою).

Роман починається з митрополичого благословення двом випускникам семінарії, сиротам, що стали зведеними братами. Один, Іван, щойно висвятився на священника й відбуває у гірську карпатську парафію. Другий, Теофіл, залишається в «аспірантурі», і йому, кажуть всі, світить кар'єра єпископа. Але це — літо 1939-го: зовсім скоро совіти окупуватимуть Галичину і всі довоєнні плани-мрії стануть нечинними. Про оте жахливе попереді — шістьсот наступних сторінок.

Нинішня книжка — перевидання. Першодрук вийшов у тому самому видавництві 2017-го. Тоді роман сприймався дещо інакше. Приміром, на карикатуру скидалися описи советських «визволителів», які негачилися від побаченого у галицьких містечках та селах (не кажучи вже про Львів): вода і туалети в домі; дощана підлога в хаті, бруковані вулиці. Мародерство «ванюшек», що сприймалося за літкарікатуру тоді, — стало реалізованою банальністю зла навесні 2022-го. Українці тоді шокувалися, але в романі, написаному за п'ять років перед тим, зафіксовано і цей стрес: «Як таке може бути? Як? — У його очач був жах».

Жах нормальної цивільної людини від зіткнення з цивілізацією орди — друга декорація роману, яка повсякчас змінює декорацію теоретичної християнської толерантності. На цій гойдалці бачимо, як Іван попервах не відрізняє кацапів від інопланетних «чужих» («хоч це і совіти були, а все одно люди,

чийсь діти»). Та коли реальна небезпека загрожує братові (а він для нього значить так само багато, як і названий батько, митрополит Андрей), бере до рук кулемета (що засадничо неприйнятно для священника) і вбиває з десяток енкаведистів. Потім довго і болісно кається, не сподівається, що Шептицький коли-небудь відпустить йому цей гріх.

Та мудрий митрополит не тільки розуміє-прощає-підтримує Івана, а й так само по-батьківському ставиться і до Тео, котрий ще раніше перетворився на класичного воїна: «Теофіл дуже хотів вбити, коли чув російську... Згадував вбитих руських. Посміхався. Від цих думок робилося легше». Ба більше — розумів-прощав-підтримував навіть тоді, як пасинок одрікся Віри («Богові тут місця немає, хіба що у якості заспокоїливого»). На обкладинці першого видання читаємо влучну виноску: «Коли віра більша за життя, а кохання — за віру».

Гіпотетичний єпископ Теофіл стає відомим польовим командиром УПА. Опис його таборового партизанського життя — Івченкове наближення до Гемінгвея («По кому подзвін»). Далі — коли Тео на чолі ДРГ заходить до Львова перед відступом німців 1944-го — оповідь нагадує шпигунський роман у дусі Переса-Реверте («Фалько»).

Але, попри зовнішню подібність, наш автор залишається автентичним: досліджує ті самі згадані повище українські екстремі: як ти, українець, дійшов до життя такого? Ось ми бачимо советського полковника-контррозвідника Скороика, українця з народження. Він — профі терору. Підступний, огидний але геть не дурний. Граючи проти Шептицького, розмірковує: «Любов робить людину слабкою, а зовсім не перемагає страх, як стверджували отці церкви. Нічого вони не розуміли в людині, ті отці. Скороик хрипко засміявся і закурив... Він же знав, які слабкі ці збалвані Європою люди. Часто одного удару кулаком було достатньо, щоб вони зламалися». Тут і коментувати нема чого: полковник Скороик і досі, сказати б, нависає і над нинішнім Папою Римським, і над правлячими західними елітами.

З огляду на всі ці перипетії може виникнути запитання: може, це антиклерикальний роман? Ні. Масова психологія московитів не є християнською навіть у спотвореній ними версії православ'я. Це нам відомо принайм-

ні навіть з історика Ярослава Грицака (Життя, смерть та інші неприємності. — К.: Грані-Т, 2008). Хоч ми й дотепер не засвоїли думку що одного, що другого: московська «церква» — досі в Україні.

Якщо Скороик постає в романі найкращим російським контррозвідником, то найкращий російський солдат — сержант Федір Швайка. Його пригоди описані не менш яскраво, ніж пригоди Тео. А наприкінці з'ясується — у стилістиці мексиканських сералів, яких Івченко також не цурається, — що вони є кровними братами.

Ще одна цікавинка: Теофіл, колишній претендент на вищі церковні посади, у перебігу своєї нової комбатантської кар'єри змінює пріоритети: «Ціль, про яку він ніколи не говорив. Стати правителем Вільної України... І тут шляхетність — це недолік, а слабкість — недолік ще більший». Так, це теж не новина. Про це є і в «Ногах», і в позірному фантазмагоричному трикнижжі Юрія Щербака «Час...» (2011–2014). Зрештою, відлунням цього є звільнення Залужного.

Саме в романі «Два пасинки митрополита» уперше проявилось Івченкове розмовне багатослів'я як інструмент творення довірчої віртуальної реальності (замість метафору, порівнянь та інших літературних фокусів). Але саме в цьому романі динаміка подій сягнула рівня, коли навіть автор часом не встигає, забуває вхідні параметри. Як-от один з поодиноких збоїв: коханка згадуваного бійця Швайки міркує: «Довелося зробити аборт, бо війна (Федір, скоріше за все, загинув), то які тут вже діти». А буквально за п'ятнадцять сторінок — «Алевтина подумала, що якби знала про загибель Федора, то неодмінно залишила б дитину, а не робила аборт. Але сподівалася, що Федір живий, що все в них ще буде». Зрештою, можна лишити це на совісті редактора.

Попри те, «Два пасинки митрополита», гадаю, є одним із найпомітніших у кількох сегментах: ретро-романі, екшні та у квазіімінації «на реальних подіях». Перевидання цього твору — акт нагадування про реальну ієрархію сучасної української літератури. Івченко — вже в каноні. ■

EL Kravchuk — пам'ятник Шевченку, який ожив.
Фото надане театром.

Валентина САМЧЕНКО

«Поки у вас антракт, я перезаряджу рушницю», — такими словами закінчується перша дія вистави «Шевченко 2.0», яку в Києві нещодавно представив легендарний Харківський театр імені Шевченка «Березіль». А перед тим головний герой — солдат Шевченко — випустив обойму в «братсьєв», які роками систематично знущаються з українців.

Жанр постановки — «Сни на 2 дії». У ній переплітаються в одному часі минуле і сучасне; зринає найголовніше і справжнє; розчиняються стереотипи і справджується бажання про те, що «врага не буде, супостата, а буде син і буде мати, і будуть люде на землі».

Виставу «Шевченко 2.0» за п'єсою сучасного українського драматурга Дмитра Тернового створили протягом весни-літа нинішнього року, незважаючи на реалії постійних обстрілів міста, розташованого біля кордону країни-агресора на відстані якихось лише 30 км. Цей факт зумовив те, що в Національному драматичному театрі імені Івана Франка в Києві 11 листопада відбулася прем'єра вистави харків'ян на великій сцені.

Ідея створення театрального проекту виникла раніше — на початку 2022 року. Тоді у театр «Березіль» зі своєю творчою пропозицією прийшли академік НАН України, доктор технічних наук, професор Борис Гриньов, який є автором текстів пісень у виставі, і співак EL Kravchuk. А потому були повномасштабне вторгнення РФ в Україну, робота в реаліях прифронтового міста, виграний менеджеркою Маргаритою Корнющенко грант від Goethe-Institut на виготовлення компонентів вистави і, зрештою, репетиційний процес.

Перший показ постановки «Шевченко 2.0» відбувся у програмі десятого фестивалю «Ше.Fest» нинішнього року в День Незалежності України у Моринцях на Черкащині. Як усі знають, там 210 років тому народився Тарас Шевченко. І фестиваль, і театр мають спільну місію і мету — максимально оживити справжнього митця, активіста, борця, а не вигаданого «іконного» персонажа з картин та пам'ятників.

Глядачі вистави «Шевченко 2.0» занурюються у фантасмагорію, де реальна біографія Тараса Шевченка та сторінки його щоденника поєднані зі сценами, що допомагають зрозуміти, звідки взявся образ «поета в кожусі»; чому такими нудними й однотипними часто бувають шкільні уроки з віршів «Мені тринадцятий минало...» й учнівськими творами ніби під копірку: «Тяжким і безраднішим було сирітське дитинство відомого українського поета Тараса Григоровича Шевченка». Геніальна лірика у виставі межує з чорним гумором, а складна авангардна музика — з народною та естрадними піснями-омажами на вірші Кобзаря у виконанні EL Kravchuk. Художник вистави — Костянтин Пономарьов, найвідоміший харківський fashion-дизайнер, сценограф і мистецтвознавець.

На сцені — два Шевченки. Один, у виконанні актора Михайла Терещенка, відбуває солдатчину, терпить знущання від москалів, закохується, переживає за свого товариша, якого карають за непослух двома тисячами ударів. Другий — бутафорський пам'ятник, який ожив; цей образ створює співак EL Kravchuk. Упродовж вистави обидва персонажі часто між собою спілкуються. Інколи — у вкрай незвичній обстановці, наприклад, у медзакладі. В одних глядачів це викликає думки про вимушене роздвоєння особистості Тараса Шевченка у своєму часі між Україною та московією. Інші схильні додумувати, що в російських казематах із підневільними солдатами-українцями могли вчиняти багато наруги.

«Шевченко 2.0» дає розуміння, що з другої половини ХХ століття і дотепер Тараса Григоровича могли б називати дисидентом і політ'язнем. Фатальність такої участі виразно підкреслює відрахування зі сцени кількості років, днів і годин, які достойнику після заслання-солдатчини залишалося жити, — трохи більше трьох літ.

А третій Шева у постановці — відомий футболіст Андрій Шевченко. П'яним москалям часів Тараса Григоровича він привиджується — як страшний сон — у Новопетровському укріпленні. На екрані сцени з'являється відео відомого матчу 9 жовтня 1999 року поєдинку Росія — Україна, яким завершувався відбірковий турнір Євро-2000. Тоді, на 75-й хвилині, гравець російської команди Валерій Карпін відкрив рахунок. Однак за дві хвилини до закінчення основного часу наш Андрій Шевченко прямим ударом зі штрафного забив курйозний гол після помилки голкіпера Олександра Філімонова. Воротар спіймав м'яч, але раптом позадував, спіткнувся і, падаючи, закинув його у свої ворота. Гра завершилася з позитивним для нас рахунком — 1:1; Україна вийшла до плей-оф.

У постановці режисера Олександра Ковшуна використано ще два ефектні відео. Під завершення вистави Шевченко обливає стіну рідиною з каністр і підпалює. Екранне полум'я охоплює відомі ненависні куполи терористичного центру, в якому понад 10 років визрівають плани воєнного знищення України.

«Борітеся — поборете, вам Бог помагає! За вас правда, за вас слава і воля святая!» — цитують в іншому відео Тараса Шевченка українські захисники після деокупації нашої території у вересні 2022 року. Із рекламного бігборда вони знімають зображення ворожого триколора, під яким — поезія Пророка.

Варто нагадати, що Харківський театр імені Тараса Шевченка понад сто років тому заснував під назвою «Березіль» реформатор і авангардист, найвидатніший український режисер Леся Курбас, тож у генетичному коді цієї трупи — сміливі сценічні експерименти. Тим часом у період повномасштабної російсько-української війни Харків лишається єдиним містом нашої країни, де через підвищений рівень небезпеки театрам заборонено грати у власних приміщеннях.

■ ЧАС «Т»

Тарас зняв кожуха

Вистава «Шевченко 2.0» харківського театру «Березіль»: співає EL Kravchuk, гол забиває Шева і горить кремль

Актори вистави «Шевченко 2.0». Михайло Терещенко та EL Kravchuk — праворуч.

Мучителі Шевченка у засланні.

Солдат Шевченко — крайній праворуч.

■ ТВОРЦІ ПРО ВИСТАВУ «ШЕВЧЕНКО 2.0»

Драматург Дмитро ТЕРНОВИЙ:

— Для мене робота над п'єсою стала особистим відкриттям постаті Тараса Шевченка. Я захопився ним і як митцем, і як людиною та намагався через текст поділитися цим своїм емоційним враженням. Мені хотілося, аби глядачі побачили поета як абсолютно сучасну, суголосну нашому сьогоденню особистість, бо насправді таким він і є.

Хотілося зробити видимими деякі стереотипи нашого сприйняття, щоб позбутися їх і відкритися для нового погляду. Тому у творі багато запитань і мало відповідей: сподіваюся, що відповідь у кожного з глядачів буде своя, особиста.

Співак EL Kravchuk:

— Узагалі, до театру мене більш ніж 20 років тому привів відомий режисер Андрій Жолдак: познайомив з історією «Березоля» і Леся Курбаса, запросив на титульну роль до своєї знакової вистави «Гамлет. Сні».

2021 року я повернувся на сцену Харківського театру імені Тараса Шевченка із сольними концертами. Тоді й з'явилося бажання знову «увійти в ці двері», але вже не для того, щоб навчатись чогось, а для того, щоб бути корисним театру.

На початку роботи над омажами з Борисом Гриньовим, ми трохи хвилювалися, бо хотілось не зруйнувати геніальні вірші Шевченка, а лише «прибрати пил» з його творчості і зробити «міст» між минулим і теперішнім.

Режисер Олександр КОВШУН:

— У той час, як війна занурює нас в суцільний морок, я просто беру доступний інструментарій (у моєму випадку це театральне мистецтво) і на якомусь інстинктивному рівні намагаюся висвітлити цю темряву, вихопити моменти життя. А життя різне, в ньому є місце і радості, і любові, і стьобу, і фантазіям. Тому навіть про таку серйозну і поважну постать, як Тарас Шевченко, в мене вийшла вистава-шоу.

Сергій Ребров
головний тренер національної збірної України з футболу

«Молоді гравці, навіть якщо є лідерами, не є стабільними. Для футболістів, які хочуть бути лідерами, важливо показувати стабільну гру в клубі та збірній».

Григорій ХАТА

■ ФУТБОЛ

Прогресу треба почекати

Аби напряду не вилетіти до третього за силою дивізіону Ліги націй, збірній України була потрібна виїзна перемога над Албанією

Із виступом у четвертому за ліком турнірі Ліги націй у збірній України відверто не склалося. Від початку змагань, які датуються 2018 роком, українська національна команда показала себе як міцний представник другого за силою дивізіону ЛН. Пробували також свої сили вітчизняні збірники й у елітній когорті цього турніру, щоправда, затриматися в пулі найкращих не змогли.

А в нинішньому розігранні у другому дивізіоні ЛН справи в української збірної пішли шкереберть. Від самого початку підопічні Сергія Реброва міцно засіли на дні свого квартету. Нічого не змінилося в їхньому положенні й на фініші турнірної дистанції. В заключному ігровому турі групового етапу «синьо-жовтим» потрібна була перемога для того, аби «відскочити» від останнього місця і напряду не вилетіти до третьої за рейтингом когорти Ліги націй.

«Звісно, ми відчуваємо тиск за результат, але це частина футболу. Наші футболісти виступають у топчемпіонатах, проводять матчі щовихідних на найкращих стадіонах Європи і грають напружені матчі. Не думаю, що це буде проблемою для нас. Звісно, завтра атмосфера на трибунах може мати свій вплив, але, сподіваюся, ми залишатимемося сфокусованими на грі», — заявив перед заключним поединком у групі форвард «синьо-жовтих» Роман Яремчук.

Очільник «синьо-жовтих» Сергій Ребров добре пам'ятає, як було непросто з албанцями у відборі на ЧС-1998. Неприємний досвід взаємодії з албанською збірою має і нинішня генерація ук-

У гостьовому матчі проти Грузії збірній Україні не вдалося втримати переможний результат.
Фото з сайту uaf.ua.

раїнських футболістів, котрі програли команді бразильця Сільвінійо в другому турі ЛН.

«Зараз збірна Албанії сильно змінилася. Дуже багато гравців із Серії А, топчемпіонатів», — наголошує Ребров.

Що ж, такого самого прогресу очікують і від збірної України. Її очільник прогнозує для «синьо-жовтих» хороше майбутнє: «У нас дуже молода команда, яка була наймолодшою на Євро-2024. Зараз навіть ще молодша,

ніж раніше. Молоді гравці, навіть якщо є лідерами, не є стабільними. Для футболістів, які хочуть бути лідерами, важливо показувати стабільну гру в клубі та збірній. Зараз у нас хороша команда, з добрим балан-

■ ТАБЛО

Ліга націй. Дивізіон В. Група 1. 5-й тур. Грузія — Україна — 1:1 (Мікаутадзе, 76 — Кверквелія 7 (у свої ворота)); У: Трубін, Конопля, Забарний, Матвієнко, Миколенко, Бражко (Калюжний, 80), Зубков (Гуцуляк, 64), Судаков (Назаренко, 86), Шапаренко (Криськів, 64), Мудрик, Довбик (Яремчук, 80)).
Турнірне становище: Чехія — 8, Грузія, Албанія — 7, Україна — 5.

сом молодих і досвідчених футболістів».

Водночас Ребров визнає, що футбол — це про сьогодні. Уболівальники зазвичай не можуть довго чекати від своєї команди позитивних результатів.

А за п'ять турів Ліги націй-2024/2025 у збірній України була лише одна перемога, здобута у матчі другого туру проти грузинів. Матч-відповідь проти цього ж опонента українські футболісти також могли виграти, проте у Батумі під зливою (16 листопада) утримати мінімальну перемогу над командою французького спеціаліста Віллі Саньйоля не змогли.

«Із таким високим браком дуже важко грати. Особливо проти такого суперника, як Грузія, коли вона грає вдома, маючи велику підтримку. На жаль, ми не втримали результат. Ми могли вирвати перемогу, забити м'яч наприкінці. Однак маємо те, що маємо», — визнав Ребров. ■

■ ТЕНІС

Добре те, що добре закінчується

Українська жіноча збірна не без проблем здолала австрійок у Кубку Біллі Джин Кінг

Олексій ПАВЛИШ

Повернувшись на корт після декретної відпустки, головна тенісна зірка України Еліна Світоліна поставила собі за мету не лише перемогти на турнірі серії Grand Slam, а й покращити результати жіночої збірної в Кубку Біллі Джин Кінг. Тож Фонд Світоліної підписав угоду з вітчизняною федерацією та почав займатися справами команди.

Після цього очікування щодо результатів, звісно, зросли. Проте з першої спроби пробитись до фінального раунду Кубка не вдалось — у квітні Еліна і Ко, маючи статус фавориток, несподівано поступились румункам (2:3), не втримавши перевагу 2:0 після першого ігрового дня.

Аби спробувати ще раз вийти до елітраунду турніру у квітні 2025 року, нашим дівчатам спочатку довелося підтвердити рівень на етапі кваліфікації — для цього варто було обіграти австрійок.

На номінально домашнє протистояння (Фонд Світоліної знову організував матчі у США) наша збірна підходила в оновленому складі. Після Олімпіади у Парижі Михайла Філіму в ролі капітана команди замінив чинний тенісист Ілля Марченко, який, попри спад у результатах, поки

офіційно про завершення кар'єри не оголошував.

А на комплектацію збірної вплинуло те, що в листопаді тенісний сезон добігає кінця, тож багато провідних спортсменок достроково завершують свій змагальний рік. Так, Марченко не зміг розраховувати на Даяну Ястремську та Ангеліну Калініну, які через проблеми зі здоров'ям узяли паузу до січня. Лише у статусі вболівальниці цього разу приїхала до Штатів Еліна Світоліна, яка продовжує відновлюватись після операції на носі.

До останнього в заявці перебувала перша ракетка країни Марта Костюк — саме її присутність у складі робила українок беззаперченими фаворитами протистояння, адже жодна з австрійок наразі не входить до топ-100 рейтингу. Проте Марта відмовилась від матчів, пояснивши це сімейними обставинами, тож капітану довелося робити ставку на одиночних матчах на Лесю Цуренку і Катаріну Завацьку.

І Леся, і Катаріна провели не надто вдалий сезон. Цуренко через проблеми зі здоров'ям втратила стабільність і вилетіла з першої сотні, а Завацька взагалі опустилась у середину третьої сотні таблиці про ранги. Проблеми виникли в них і в іграх з австрійками.

Леся у перший змагальний день «на

У вирішальний момент капітан збірної зробив ставку на Катаріну Завацьку — і вона не підвела.
Фото: Великий теніс України.

класі» здолала менш титуловану Таміру Пашек (6:2, 7:5), а от сил проти Сінї Краус відверто не вистачило (1:6, 1:6). «Леся не встигала за швидкістю. Загалом цей вікенд у неї вийшов не супервдалим, і якщо її рівня вистачило на Пашек, то з Краус уже позначився спад», — визнав Марченко.

Краус, до речі, обіграла й Завацьку (6:3, 5:7, 7:5), тож Катаріні довелося рятувати ситуацію у протистоянні з Юлією Грабгер. І їй це вдалося — 6:2, 7:5.

Далі ж на команди чекала вирішальна парна зустріч, і капітан знову зробив ставку на Завацьку, поставивши її в дует з Надією Кіченок. Не без проблем, але Надя й Катя таки здобули потрібний результат (5:7, 6:2, 6:4). Загальний рахунок у зустрічі — 3:2 на користь українок.

«Зараз відчувається велика втома. Матч був дуже близьким, ми програвали 1:2, ми програвали сет у вирішально-

му парному поединку, але, коли вдалося вибратися, відчули полегшення. Звичайно, дуже радий за команду і дуже радий за результат», — поділився враженнями Ілля Марченко після дебютної перемоги в ролі капітана.

«Добре те, що добре закінчується. Ми виграли — і це найголовніше. У підсумку все виглядає так, що всі рішення були обрані правильні. Зробили ставку на Завацьку, і вона принесла результат. Результат позитивний, емоції позитивні. Був би інший результат — було б більше запитань. Працюємо далі», — додав Марченко.

При цьому він розраховує зібрати на квітневій матчі збірної оптимальний склад. «Я дуже на це сподіваюся. Гадаю, у квітні це буде зробити легше, ніж у листопаді після закінчення сезону», — припустив Ілля. ■

АКТОРИ І РОЛІ

Як Леонардо Ді Капріо «Оскар» «ЛОВИВ»

Спогади про його непрості взаємини з американською кіноакадемією

Марія ТКАЧЕНКО

Леонардо Ді Капріо — один із найвидатніших акторів нашого часу. Дебютував він на великому екрані в 1991 році в триквелі «Зубастиків». Незважаючи на огидну якість фільму, декому вдалося розглянути в 17-річному юнаку великий потенціал.

У 1993-му про Ді Капріо заговорили як про висхідну зірку авторського кіно. Тоді ж він отримав свою першу оскарівську номінацію за роль у драмі «Що гнітить Гілберта Грейпа». У наступні чотири роки популярність Леонардо набирала оберти, але він усе ще залишався непомітним для широкої публіки. А потім Джеймс Кемерон зняв «Титанік», який зробив Ді Капріо одним із найзатребуваніших молодих акторів Голлівуду. Тоді багато хто вважав, що здобуття ним заповітної золотої статуетки — лише питання часу.

Роки йшли, послужний список актора регулярно поповнювався сильними перформансами, але кіноакадемія ігнорувала Леонардо. Ця несправедливість вирішилася лише в 2016-му. Цьому передували цілий флешмоб у соцмережах: заклик до журі премії нарешті присвоїти актору нагороду перетво-

рився на інтернет-мем.

Про ролі Леонардо Ді Капріо можна говорити безкінечно, є й такі, що незаслужено обділені «Оскаром». Першу знакову роль актор зіграв у драмі «Що гнітить Гілберта Грейпа?». Фільм розповідає про непросте життя сімейства Грейпів після смерті батька. Ді Капріо втілює на екрані Арні, брата головного героя, який страждає на розумову неповноцінність і затримку розвитку. Щоб достовірно зіграти персонажа з інвалідністю, потрібен неабиякий талант. Не всі професійні актори здатні на це, саме тому публіку так підкорив 18-річний Лео.

У 1997 році вийшов фільм «Титанік», завдяки якому Ді Капріо здобув шалену популярність. Неймовірно, але факт: Ді Капріо не отримав навіть місця в номінації, на відміну, наприклад, від своєї колеги Кейт Вінслет.

Після «Титаніка» Леонардо намагався довести, що мрійливий авантюрист Джек Доусон — лише одна з його ролей і він не є заручником цього образу. Саме тому він брався за складних персонажів сірої моралі чи відвертих лиходіїв. Але Базу Лурману, з яким той працював на зйомках «Ромео+Джульєтта», вда-

Ді Капріо.
Фото з сайту focus.ua.

лося затягнути Лео в проєкт. То була нова екранізація роману Фіцджеральда «Великий Гетсбі». Стрічка отримала неоднозначні оцінки преси, але всі рецензенти сходилися в одному: не було та й, мабуть, не буде кращого Джей Гетсбі, аніж той, якого втілює Ді Капріо. Багато хто пророкував, що вже за цю роль актор точно візьме «Оскар», але академіки вирішили інакше.

«Вовк з Уолл-стріт» — це чорна комедія про біржового спекулянта Джордана Белфорта. За цю роль Ді Капріо номінували на премію «Оскар».

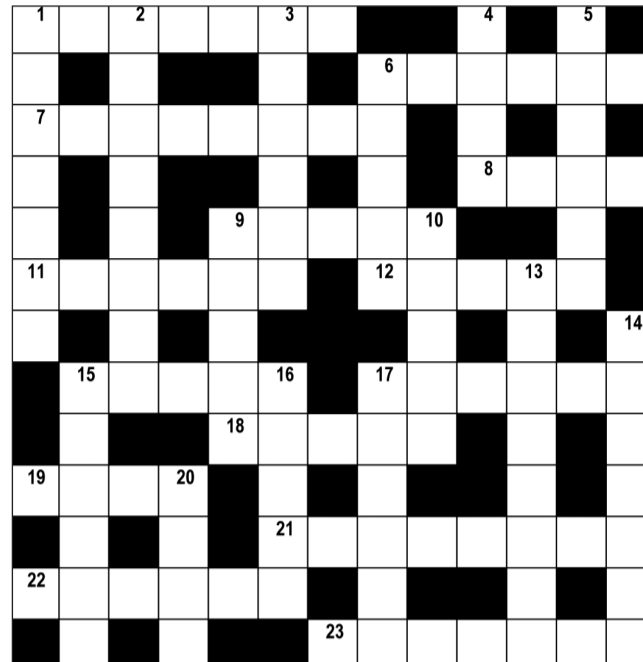
На три роки в кар'єрі актора настало затишшя, яке в 2019-му перервав черговий шедевр Квентіна Тарантіно. Події фільму «Одного разу в Голлівуді» розгортаються в альтернативному 1969 році. Рік Далтон — вигаданий Тарантіно персонаж, який погоджується на всілякі ролі, щоб три-

матися на плаву. За цей образ Ді Капріо був номінований на «Оскар».

«Вбивці квіткової повні» — це монументальний кіноепос Мартіна Скорсезе. Ернест Беркхарт, якого грає Ді Капріо, — один із найскладніших образів, які на себе приміряв Лео за всю свою кар'єру. Тим прикріше, що його роль оскарівський комітет узагалі проігнорував.

Незважаючи на значну кількість номінацій, сам фільм теж залишився ні з чим. Для Мартіна Скорсезе, на жаль, це така сама повсякденна історія. Багато людей вважають, що академія упереджена й стосовно його особи теж. Іронічно, адже Ді Капріо зі схожим «оскарівським прокляттям» найбільше знімався саме в нього.

Після шести номінацій на «Оскар» Ді Капріо отримав цю нагороду лише один раз за фільм «Легенда Г'ю Гласса» (2016), в якому зіграв головну роль. ■

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №47

По горизонталі: 1. Популярний у 70-х іспанський жіночий дует. 6. Птаха, яку вважають провісником лиха. 7. Подруга, яка народилася в тих же місцях. 8. Умовна назва передової, яка безпосередньо контактує із зоною розмежування. 9. Шкідлива вірусна програма, яка, проникнувши в систему, може видаляти певну інформацію. 11. Столиця Іраку. 12. Британський король, батько Єлизавети II. 15. Документ, який дає право на обшук чи арешт підозрюваного. 17. Глава парламенту. 18. Українська поетка, директор «Видавництва Старого Лева». 19. Столиця Перу. 21. Жанр усної народної творчості, коротенький образний вислів. 22. Казковий персонаж, жінка, яка знається на магії. 23. Спусковий гачок кулемета.

По вертикалі: 1. «На ... і рак — риба». (народна приказка). 2. Придворний чин високого рангу у багатьох європейських монархіях. 3. Герой британських легенд, ініціатор лицарського Круглого столу. 4. Нахил судна на один борт. 5. Оголошення в театрі про те, що всі квитки на виста-

ву розкуплено. 6. Зайждкий політик. 9. Білий рушник з синіми смужками по краях, якими євреї покривають голови під час молитви. 10. Вид тюленів. 13. Справжній та бутафорський речі, необхідні під час вистави. 14. Перший український політичний часопис, який видавав у Женеві Михайло Драгоманов. 15. Знаменитий давньоримський поет, автор «Метаморфоз». 16. Невисокий бар'єр на передньому краю театральної сцени. 17. Місто на Київщині. 20. Низький дитячий голос у хорі. ■

Кросворд №46 від 13 листопада

ПРИКОЛИ

— Чим відрізняється хабар від корупції?
— Хабар — це коли взяли і зробили, а корупція — коли взяли, але не зробили.

У графі «Причина розлучення» було написано: «Надсилала наші діалоги на сайт анекдотів... і з мене сміялася вся країна».

— Я вчора свою дружину в оперу водив.
— Культурна програма?
— Швидше, профілактика.

— Чому ти не виходиш заміж за Петра?
— Він не вірить у пекло.
— Виходь сміливо, ви з мамою швидко доведете, що він помиляється.

— Здрастуй, хлопчику, твій тато

вдома?
— Мені треба знати, хто ви.
— В якому сенсі?
— Якщо ви з податкової, то тато пішов збирати пляшки, щоб нас прогудувати, якщо ви Семен Аркадійович, якому тато винен гроші, то тата два дні тому поховали, а якщо ви Марк Юхимович, який винен татові, то він таки вдома.

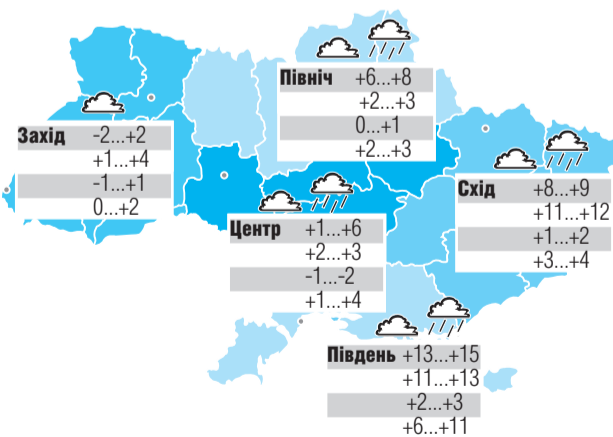
Зібрався симфонічний оркестр на гастролі за кордон. Диригент зібрав усіх музикантів перед від'їздом і говорить: — Отже, їдемо в Лондон, там купуємо вовну. Далі їдемо в Бразилію, продаємо вовну, купуємо каву. Потім літаком у Японію, там продаємо каву і купуємо апаратуру. Ну а звідти назад, додому, продаємо апаратуру, маємо купу грошей. Аналогічне питання є? Тут встає барабанщик: — Інструменти брати будемо?

ПОГОДА

21–22 листопада за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно, дощ. Вітер північно-західний, 2-3 м/с. Температура вночі 3...+9, удень +1...+2. Післязавтра вночі -1...+1, удень +2...+3.

Курорти Карпат: хмарно, сніг.
Славське: вночі -2...-3, удень -2...-4.
Яремче: вночі 0...+1, удень -2...-4.
Міжгір'я: вночі -1...-2, удень -1...-3.
Рахів: уночі -1...-3, удень -3...-4.

Україна молода

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03057, Київ, пр. Берестейський, 50
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 0935171202
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagner@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsmachenko@i.ua

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець — ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію: КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове. Рукописи не рецензуються і не повертаються. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець. Комерційні публікації виходять під рубриками: «Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенькі були», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітасмо», «Любов і шана». Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «МЕГА-ПОЛІГРАФ» — у Києві Зам. 3009047
Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить щосередини Тираж 58168